

(Abstract)
 ALBEALĂ s.f. ^{1°} Albine. supra
albeala vaselor, se face în plătirea.
 I. IONESCU, M. 437.

1^a

2°. (Concret) (Crom.) Culoare
 albă. MARIAN, CH. 52; $\frac{1}{2}$ (la pl.) în fașă
 albă) Suliman alb.

Albele nu sânt altă dec.
 pucab, care se soarbe în noi. CALENDARIU (1844)
 68. Surda ostenești tu, babă, cu-ale tale albeli, în
 deșert sânt și degeaba foște și rumeneli. PANN, P.
 V. I, p. 72. Vai, mândruță, albă ești. Albă ești, fru-
 moasă ești! Dar ești albă de albfe, Roșie de ru-
 mențe. IARNIK-BĂRSEANU, D. 439. [Pl. -belo (mai
 rar) -beli. Dial. -albală.]

1^e

1^e + 1 1/2/25

Caliniat!

Scris și (dial.) 1^e

Albele s. pl. = Deturi pentru - scrivat dela alb cu suf. -eală
 fată. na' duc la pătică
farmacie] să cumpăr albele. C.V. III. 5.

ALBEAȚĂ s.f. n

1°. Alb, albime, culoare albă. Albeața feței și a
 grunazilor ei... or fi fost de ajuns, ca să deștepte
 un simțimânt de mirare. C. NEGRUZZI, p. 44. Inge-
 retul... aveă pe frunte-i dutei albețe. ALEXANDRI,
 P. I, 180. Albeața iepelor, - zică el -, îi stăjeț de
 spuar noaptea, la drum. CREANGĂ, P. 106. Scripto-
 raica de babă se miră mult de frumoasa albeață
 a lănei. MARIAN, SE. II, 124.

1^a
 Albete negri hănite
 curgeau din cer.
 MACEDONSKI, O. I, 80.

1^a
 Albeața lemnului =
 lburu, albet, albulet.

Fig. dumină

2°. (Pat.) Pată albă, opacă, formată pe
 cornee; cataractă, leucomă; boala care se
 manifestă prin întunecarea luminii în ochiul
 (cristalinului) (impropriu) cataractă.

Având fata lui Scarlat albață
 ochiu. NECULCE, LET. II, 203/10

Pentru albeață la cal, să caute
 lemn de mestecău. MSS. (1788), ap. HEM. 730.

Cei ce ar avea
 oareșicare cunoștință de ochi, i-au zis că acești ce
 i-au acoperit chiar tinea luminii ochiului, fiind
 puțin cam albă, nu este albeață, ce unii zic „apă-
 albă”, iar unii zic „apă-neagră”. URICARIUL, v.
 69 (a. 1815). Boul și răcile zac... de albeață
 ochi). DAME, T. 30.

1^e

Curățiți albeața albă, Albeața neagră, albeața roșă,
 Albeața de 99 de feluri, Albeața de 99 chipuri. MA-
 RIAN, D. 4.

2

Celălalt [ochii] îi era atacat violent
de albeata. CALINESCU, E.O. I, 35.
✓ Ochiul cu albeata îi lăcrăma. PFS, 2, 7

„A face albeață n călcăiu” se zice, când
ei pe cinecâ n bătaie de joc. ZANNE, P. II, 31.

Fig. Orbire
nfi

Te lasă dar, amice, de astă rătăcire. Din ochi
albeați-ți șterge și vino-ți iar în fire! I. NEGRUZZI,
II, 26.

Expr. A avea albeata = a vedea rău,
a vedea lucrurile pe dos, (fig.)
a judeca rău. ZANNE, P. I, 472. Albeata
lăcrăma = alburi, albet, albulet.

[3° (regional.) Albul ochiului. CANDREA,

F. 42. [R. -bete. (dial.) și albătaș]

- Derivat dela alb cu suf. -eata. |
Pentru sensul 2°, cff. bulg. běl-ěčē, idea.

[aliniat!

aliniat!

Adj. (Despre oameni.)

ALBEIU adj.m., s.m. Blond.
~~un blond~~ SEZ. II 126. | V Unele dat
de ciobani căinilor albi cu păr mic.
HEM. 731.

✓ (Regional; sub-
stanțiat)

II. y // subst. (Bot.) I. = P. cf. PANTU, PL. 2

F 2° = pir-gros. id.
ib., cf. HEM. 731.

Albeiu se taie foarte greu la coasă, și coșagii la tocmeală întrecută ducă fânul are albeiu (Bogza, în Râmnicul-sărat).
HEM. 732 După H. ȘOBU, STRA. MAGN. 731-732, „Panicum dactylon”, un fel de iarbă cu o față albicioasă, de unde-i vine și numele, având un trunchiul subțire și tare, cu spicul ramificat, ea și când ar fi niște degete. HEM. 731-732.
Derivat din alb, sufix -iu.

L de albeiu...

[Pl. - (ad. II) - beie.] Z ib. 733.

ALBĒL, -ĪCĂ adj. (Rar.) Diminutiv al lui alb.

Ter

O scos șase boi bourei. In coarne 'nalbei. In păr rotaji... MĂNDRESCU, L. P. 217. Bătrânel, bătrâtor Duminecă diminecă. Chiceii îi sosc pe ceată Vreo cînțzeci de călărași
Si cu doi albei de nasi. BIBICESCU, P. P. 346. Dracul tururică, Pasăre dălbă. POP., ap. HEM. 736. După alb - in alb - s'a putut forma și un. in alb. După d'alb s'a format d'alb.

✓ (cu părel alb).

✓ [Si: (după albi = in'albi) in'albĒl adj.m.; (după d'alb) d'albĒl adj.]

derivat dela alb cu sufix -el.

ALBENET, - EATĂ adj. v. albinet.

ALBETE s.m. (Regional) = alburn.

Albetele se face ajic (putrigam) ca făina. BOCEANU, G.L. [Pl. -beti.]

- Derivat dela alb cu suf. - ete.

ALBET, - EATĂ adj. 10 Albinet. L.B.;
MARIAN, C.A. 50.

[2° (Bot.) Primul strat de lemn,
de culoare albicioasă, care se află
sub scoartă; cf. albulet, albete, alburn.]

Partile arboretului se cheama: trunchiu,
craie, varf, coaje, mazăgă, albet și inimă. (Expresi,
in Doina) HEM. 736.

- Derivat din alb, prin suf. - ete.

dela cu

ALBETE s.f. (Rar) Albeata (1°)

Ce folos de multă al-
bete, dacă n'are un vinu'coace. PANN, P. V. II, 129.

- Derivat din alb, prin suf. - ete.

dela cu

H 129/
21

ALBI vb. IV. I. 1°. Intrans. și refl.

~~Intrans și refl.~~ A deveni alb. A frecat
ea, cât a frecat, lângă cele tăi, dar de la o vreme,
văzând că nu-i mai albesc, a început a plânge. MA-
RIAN, SE. II, 122.

LI

Veceam urma adâncă a cincei moștrii
marin mort demult. Oasele lui' albece
lângă moștrii. ISANOS, T.L. 76.

moștrii.

Pânzele să nu albească. TEODO-
RESCU, P. P. 559. Spăli-mă-vei, și mai mult decât
omătul albi-mă-voiu (DOSOFTEI) și în albi-mă-voiu
CORESI, și albi-mă-voiu (CĂLĂBĂRĂȘI) și albi-mă-voiu
și supra-nivom de albi-mă-voiu (Dap. HEM. 733. De la
a nouă sau a zecea și, încep buzele vărsăturii a
se alb în varf. PISCUPESCU, O. 245-1

2°. Intrans și refl. A învechi, a îmbătrâni.
Părul și-a albit. MARCOVICI, C. 177. E-o trece și-asta,
că nu una am văzut eu, de când sun albit! DELA-
VRANCEA, S. 200.

H 245/7

Intrans și Refl.

LS

Țăci, când plecau, eram
măr, și-acum am îmbătr.

T 4
H 63/21

5
Părul meu de așteptare o s'albească
sau să cadă. MACEDONSKI, O. I, 71.

Capul de măgar nu albește nici
olată. ZANNE, P. I, 542. ~~Woll. Căci, când pleacă
crușul lăsar, și acum am îmbătrânit. M-am albit de
grijă, neacasuri și fața mi s'a rărcit. PANN, I, 170~~
3°. ~~Intrans.~~ A străluci (bătând în alb) Pe mun-
țișor albește casa ce prefusec. I. VĂCĂRESCU, 163.
Casa p'o mușe clădită... O vezi în aer albind.
ALEXANDRESCU, M. 225. Făt-frumos vedeți albind
o umbră de argint. EMINESCU, N. 11. În partea
asta încoț, drept înainte, mi se alicește albind cap.
ISPIRESCU, L. 336.

H 39/20
LP. Intrans.

IS
La licării.

T a

Prin frunze ascunsă albește o vale
MACEDONSKI, O. I, 99. ~~Năluca~~
poeziei albește la ferestri.
DEȘLIU, G. 6.

Vedeam urma adâncă a unui monstru
marin mort de mult. Coasele lui al-
bește lângă munte. ISANOS, T. L. 76.

Exp. m.

A-i albî (cuiv?) ochii după (sau: ia)... = să privi cu ochi mari (aşa ~~ca~~ li se vede albul), a se uita cu nesăţiu sau cu poftă (cf. a-lăsa cuivă gura apă); ~~acum se vede desigur~~ ~~acum se vede~~; a aştepta în vedere după ceva.

4° Albrişca. A se face ziuă (cf. alba = zoriile zilei). De zi, până nu albeşte, O putere mi vorbeşte. I. VĂCĂRESCU, 238/a.

II. Albrişca 1°. A face alb. Apa de ploaie... albeşte [horile]. YARLAAM, C. 157-1 [Calul]... înalbea frânt, ce-i oprea încăpărirea, cu spumele sale. BELDIMAN, N. P. 1782. Steaua zidei înalbeşte cele bolte colosale. C. NEGRUZZA, II, 125. Pe scări de marmură. Pătrunde luna, înalbind păreţii. EMINESCU, P. 55. ~~Întă~~ ~~capon~~ ~~îi~~ ~~trece~~, pe ~~figura~~ ~~tot~~ ~~nu~~ ~~puti~~ ~~alb~~ ~~na~~ ~~re~~, I, VI, 359. Albrişca A (î)nalbî sau albî pânăza = să face pânăza nouă albă, prin spălare şi uscarea la soare. ~~blanchir une toile~~ Li dote o chită de cănepă şi-i spuse că până'n seară s'o toarcă, s'o veschie, s'o urzească, s'o teasă, să facă dintr'însa pânăza, s'o albească, şi când s'a întoarce... să i-o deie gata lucrată. MARIAN, O. II, 184. Am văzut nişte femei înalbind pânăza. ~~Albrişca~~ A curăţi, a spăla. Innegrind pe altuşi, nu te albeşti pe tine. ZANNE, P. V, 339.

2° A face pe cineva să încăruntească, a îmbătrâni pe cineva fără vreme, a-i scoate cuivă peri albî. Stăpâna acestei slujnice eră viespea care înalbise pe dracu. CREANGĂ, P. 96. ~~Fluierca a albî~~ ~~şi pe dracu~~ SEZ. III, 32/a.

3° Albrişca A se sulemeni. [Cu plumb ne putem otrăvi] dacă ne albim pe faţă. CALENDARIU (1844), 68.

† (Crom.) ~~Albrişca~~ ~~produs~~ ~~culoare~~ ~~albă~~ MANTAN, ... 53

incat

N.B.
 drepte spatiate.

cf. ZANNE, P. V, 339.

N.B.
 drepte spatiate!!

cf. SEZ. II, 32/28.

L.P.
 H 1571
 H 82/17
 cf. MARIAN,
 H. 52.

Trans (s. fact.)
 N.B.
 drepte spatiate!

[Praez. ind. albesc. | Si: înălbi (sens greşit în innălbi), nălbi vb. IV; (cu schimb de conjugare, în rimă) albe vb. I BOLIAC, ap. HEM. 734.]

— Din lat. *albire (în loc de albescere). Pentru sensul I, 4° cf. sard. albeskera, a se face ziuă.

ALBIAS s.n. Fluieras. Schimbăm cu fluierle: Să-ti dai mic de albiás, Să-mi dai mic de fluieras. PĂSCOLESU, L.P. 236. [Pl. -nase.]

Ti

ALBIAT, ă adj. Scobit ca o albie; adâncit, scorbos. T. Linero zătunci: Telemah zorisă spuc vobul albat nass; să plece. MURNU, O. 44. albie cu suf. participial -at.

— Derivat de la alb cu suf. participial -at.

ALBICEL, -EA' adj. diminutiv al
lui alb. MARIAN.

- derivat dela alb, cu suf. el
-icel.

To

ALBICIOS, -OASA (adj) "Blanchâtre" - Care da o
lumină albă. Ca omătul de albicios este. CANTE-
MIR, IST. 262. Luna scăpăte, gonită de luceafărul
albicios al dimineții. ODOBESCU, ap. HEM. 737. Dun-
ga mare, albicioasă, de pe cer. SEZ. I, 233.
- Derivat din alb, prin suf. adj. -icios.

N.B.
digne!

De o culoare care
se apropie de alb,
care bate în alb,
care dă o lumină albă.

dela cu

ALBICI vb. IV. Trans. A albi ușor.
Soarele ardea, albicind văzduhul.

ARDELEANU, U.D. 126. | Absol. A sclipi,
a apărea alb. În fumul soarelui
aprinș, albicea albicea atmosfera
cu praful și căldura uscată a
inceputului de Tuliș. id. ib. 105.
În fata ferestrelor beznă începe să
albicească. id. V.P. 7. [Prez. ind.
albicesc.]

- derivat dela alb.

(Invechit)

ALBICIUNE s.f. (Alb, albeata (1°), albime. Păruș lui nu s'au joromonit în albiciune. BIBLIA (1688), ap. ~~...~~

CCR. 219. Albiciunea zăpezii o trim în barbă. ANTIM, P. 216.

- derivat dela albi cu suf. -iciune.

V se poate

ALBIE s.f. 1°. Vas de lemn, făcut dintr'un trunchiu lungăret, scobit, în care se poate păstra ceva (făină, mălaiu etc.), frământa pâinea, sau care servește (mai ales) la spălat, la scăldat, la adăpat vitele, la detul lăturilor la porci etc.

Vase mari de lut, ca albiile. DOSOFTEIU, V. S. Au adus o albie cu apă caldă și au spălat pe copil. AMIRAS,

LET. III 133/3. Albia sau copaiu în care se ține mălaiul se numește Căpistere.

HEM. 738. ←

Albia în care se spală cămeșile se zice covată. ~~...~~ Copaiu se zice postușă; albie este o postușă mai mare, pentru cămeși, adică pentru rufe. ib. 738. ✓

Expr. A face pe cineva albie (sau tronă) de porci (sau de câini) = a batjocori, a insulta (pe cineva) în mod grosolan

Dacă nu vrei să-ți câmpii..., te fac albie de câni. ALECSANDRI, T. 38. Căni/di ti mai întâlni pi Benuca... s'o faci albghii di câni. ȘEZ. III, 143. ... L'o batjocurit de l-o făcut albi de câni sau albii cânilor (simțindu-se ca un plur. al adj. "alb"). Com. G. TOFAN (Bucov.).

42.

H chiamă

✓ Că tu, mairi, cand m' ai făcut, în albie m' ai scaldat. TEODORCU, P. P. 438.

T Albii & roșii n'au făcut capșo albii de porci & n'au ciomăgjit.

PAS, L. I 128

Leagăn.

Puse copilul într-o albie. ISPIRESCU, L. 60. Să își bătută cu albie cu tot și să vii cu dînsul la mine. OREANGĂ, P. 178. (Superstiție) Femea ..., care va

1e 1e

Sedea pe un' a albie, va naște fată.

MARIAN, N.A. 21. Când legeai albia copilului, fără ca el să fie în ea, copilul moare. SEZ. I 127. | Fig.

Din albie = din cea mai fragedă vîrstă, din pruncie. ZANNE, P. III 2.

De la albie până la cociug să domnească cuvîntu dreptului. JIPE-SCU, O. 65.

2. Măteea unui râu. Apela albici celei mari se revartă cu volbură.

ODOBESCU, ap. HEM. 739. Se ducea la vadul de la albia unui părăias.

ISPIRESCU, L. 122. Un fluviu sau un râu își face un curs nou, părăsind vechea sa albie. HA-

MANGIU, c.c. 130 Albia apelor ^{de mult} schimbata. GALACTION, O. 332. ^{v [o fi]} Pătrîmul

amonteia cotloane de gârle și albi părănte. SADOVEANU, N.F. 27. ^x Da o

arbitrară de băț de acolo, albia râului se îngusta. PAS, L. I. ^{fo} Râul

lung se întinde în albie de spate.

DESLIU, G. 5

Albie
câtine?

Capul

Tureului sărei și des-a-dura se ducea, în albia Mistrului! POP, ap. HEM. 738

Taci, cuce, nu mai cînta, Că tu-mi oprești albia. IARNIK-BARSEANU, 2. 106.

| Fig. nări umflate, din albiile lor ies.

KONAKI, P. 265.

Sta grăbit să îndrume din nou direcția către albia veche GALAN, Z.R. 78. Far jo-
porul și poate face albie așa cum îi trebuie lui. ~~GALAN, Z.R. 78~~ id. 76. 355

(Regional)

3.º Fig. (Top.) Adâncătura
între două dealuri.

"Văgăună" este locul mai jos între două dâlme, adecă albia dintre dâlme. (Hodost, în Vastul) HEM. 739.

[Pl. ~~albi~~ albi.] ~~Gen. dat. Si.~~
(dial.) álvie s.f.]

2/4. Nu e nici
logica ordinea
sunturilor. 3º, 4º, 2º (în
cau sa a reglize
si 2) si rep
etimologia!
B.C.

— Din lat. alveus : ital. alveo,
fran. auge, span. portg. alveo. (O formă *alveus e
cerută de venețian, tarentin albi, piemontez arbi,
parmigian arbi, milanez albio etc.). Genul femēnin
al cuvântului românesc pare a presupune o formă *al-
via (neutru plural din *alveum); fran. auge e și el
femēnin (dar în limba veche eră masculin).

— adâncătura, albe
de rāu,

^{1/2} ALBIE S. f. (rar.) ^(Invechit.) alb, albime, ^{albiciene} ~~albice~~, albeata (10)
 Si-i era parul alb ca omatul si se puneau pe
 ochi ceata, de albua lor. DOSOFTEIU, v. S. 121
 [Al. ~~bi.~~]

- derivat dela alb cu suf. -ie.

drept

(Regional)
 ALBIER s. m. Marchand ou fabricant d'auges.
 Cel care face sau vinde albiu. Fabricatiunea al-
 biilor era o specialitate a Tiganilor rudari, pe care
 pana astazi in unele locuri poporul ii numeste de
 aceea: albiieri sau albiiri. (Alimănești, in OH)
 HEM. 740.

Ta

[Al. -eri.] Si: (dial.) albiu ^(Invechit.)
 [albiu] s. m.]

- derivat dela albiu cu suf. -er.

ALBIER s. m. v. albiu.

~~ALBIERIU s. m. v. albiu.~~

ALBII vb. IV. Refl. (Rar)

A lua forma unei albiu.
 Sub naltă coperisuri, care'n margini s'albesc, Ga-
 lerii cu mari lanternu sau comori de plante rare.
 ALECSANDRI, P. III, 80.

L

[Prez. ind. albesc.]

- derivat dela albiu.

√ (Pontia brassicae
sau Pieris brassicae)
Fluture de zi cu aripi
albe, a cărui larvă
care trăiește pe frun-
zele de varză, este
foarte stricătoare. u
mai numeste și: flu-
ture alb, fluture-
de varză (sau de-
curechiu), cur-
chita. MARIAN, INS.
258, SIMIONESCU, F.R.
374, cf. JAHRESBER.
XII 121.

ALBILITĂ s.f. (Entom.) √ ~~Pieris~~
~~Flutura de varză din familia Pe-~~
~~pilionidelor (Pieris Brassicae) MARIAN.~~
ALBILITĂ: Pontia brassicae, Kehlweiss
ling. JAHRESBER. XII 121. [Pp. - lita.]
-derivat dela alb. cu suf. -ilită.

ALBIME s.f.

Albeață (1°).
alb, albiciune. Nici marmura cioplită albimea tu
nu 'ntrece. ALECSANDRI, P. III, 71. Nu-și îngrește...
albimile feței. COȘBUC, E. 117. [Pp. - lime.]

-derivat dela alb cu suf. -ime.

ALBIN, -Ă adj. Albuin, albină.
albină, (Substantivat, f) Nume de vacă
cu
făcând pămule alb. MARIAN.

-derivat dela alb cu suf. -ine.

ALBINA¹ vb. I. ~~(Olt.)~~ Refl.
 unipers. (Olt.) A se lumina de ziua.
 Se albinesc de ziua. CADE. [Pres.
 ind. pers. III. albinesc.]
 - Derivat dela alb. Cf. albini.

Intrans. Fr
 ALBINA² vb. I. (~~Charan~~) 4
 a liza înconjur și încolo, ca o albini
 (CADE); a se înjgheba, a-si înjgheba
 o situatie (Com. T. MĂDUN, Banat). V
 [Pres. ind. albinez.]

V(a) albina: a începe să
 umble după o boală lungă
 și să lucreze câte ceva.
 Ce mai face el?
 - Mai albinesc și el -
 IONCR. V. 315

- Derivat dela albini.

ALBINA s.f. (Entom., Bot.) I. (Entom.)

1°. (*Apis mellifica*) Insectă himenopteră care trăiește în roiuri și produce miere; se mai numește și: muscă, biță, hăță, găță, găță-de-miere (sau folositoare), găță. Căți amu tocmealei lui bumbeșeu cu dragoste nevoescu-se, tu dei ceia dra-
ga a albinelor închipuescu-se. COREȘI,
ap. HEM. 744. Toată albina își apără căscicara.
VRECHE, LET. I 188/6. Bădărit ca de albina.
EMINESCU, P. 195. Priviră... cum albinele cu-
legeau ceara și adunau mierea. ISPIRESCU, L. 381

✓ Albina lucrătoare (sau lucroasă) = albina care lucrează la fagure. Albina-impărătească = matcă, mumă, mumină, impărăteasă, crâia albinelor.

+++ În soare uraua să iară roind albinele. ST.
JOVEANU, N.F. 26. L'auzea... froful albinelor.
id. ib., 155. Na s'a tresit nice vântul, nic
albinele. (AZIMIR, P. 59)

✓ Tom fi plătit: cu cea lingură, Jar tu (= unsoare)
cu faguri plini, fără albina. BENIUC, V. 67.

✓ Albina... țigă nectarul din polire. DEȘLIU, G. 57

✓ Le îngrămadiseră oamenii ca unroi de albina.

DUMITRIU, B.F. 10. Lu zeau [zumbetul] nelor] cum
de aude un stup de albina iarna. id. ib., 65

Fig. (cu aluzie la karmicia albinei) și părăgi-
meala, și bălănițe, și le plivesc albinele-
albăstrie (= muncitorii) ca nădejdită și zărite
moaste. DEȘLIU, G. 14. Tărăuca e albina casei.

ZANNE, P. II 664. Expr. L-a[le] muscat albinele
de limbă = e beat (de nu mai poate vorbi). id. II

227.

2°. Compuse: albina-mare, (Putna) el-
bina-de-pădure, (Soroctea) albina-de-pământ
= bondar. MARIAN, INS. 192;

albina-figănească = a) (Bihor) bondar. id.
ib. 194; b) viespe. JAHRESBER. XII 141; HXII, 141.

albina-țiganelui = a) (Bihor) bondar.
MARIAN, INS. 194; b) (Munt.) gărășu. id. ib.
201.

II. (Bot.) (*Ophrys corymbosa*) Plantă
ierboasă, din familia Orchidaceelor, cu
flori frumoase, dispuse într'un spic, și
care seamănă cu albina; crește prin că-
vare prin locuri argiloase, pe coaste, pe
râpe cu iarbă sau la marginea pădu-
rilor. PANTU, Pl. 2

I Pl. - bine. 7

— Din lat. *alvina*, cuvânt atestat la gramatienu
Caper, cu sensul lui „alvearia”, adică „stup”. Aceeași
trecere de sens, de la „stup” la „albinet” și apoi la
„albina”, a suferit-o și alb. *blite*, care însemnează
și „stup” și „albina”, iar cuvântul *stup* însuși în-
semnează la Aromâni „albina”.

ALBINAR s.m.

Cel care se ocupă cu cultura albinelor; cel care trăiește din creșterea albinelor. MARIAN, INS. 191.

[Pl. -nari.]

- derivat dela albina, cu suf. -ar

ALBINĂRELE s.m. (ornit.) (Merops apiaster)

Una din cele mai frumoase păsări dela noi, cu pene pestrițe ~~(cu pene albe)~~; se hrănește cu muște, albine și viespi; face cuibul prin găuri pe lângă apele, umbra în ~~cașduri~~ și strigă tare, mai ales înaintea unei ploii; se mai numește și: vespar, vesparita MARIAN, O. I, 58.

v, furnicarius.

H 61

- Derivat ~~de~~ albinar, ~~prin~~ suf. iminutiv -el. (Cfr. span. abejaruco, franc. dial. bôtolu, prov. dial. abellerola, sard. abiolu, germ. Bienenfresser, engl. bee-eater etc. HEM. 753.)

H dela H cu

ALBINĂRET s.n. sg. = albina-rime (1°). Ce de albinăret e pe pagista!

ALBINĂRIE s.f. Apicultură. Îndeletnicire cu creșterea albinelor, albinărit (1°), stupărit.
- Derivat ~~de~~ albinar, ~~prin~~ suf. abstr. -ie.

drepte

- derivat dela albina cu suf. - (s)ret.

ALBINĂRIE s.f. Grande foule d'abeilles. Multime mare de albine. MARIAN. | ~~stupa~~ ~~stupa~~. Mii... de albine... ieșind de prin albinării, zboară de la o floare la alta. MARIAN, O. I, 58.
- Derivat ~~de~~ albină, ~~prin~~ suf. abstr. -arie.

dela cu

Loc unde se cresc albine; stupărie, stupină, prisacă.

ALBINĂRIME s.f. 1° Multime mare de albine; ~~Multime mare de albine.~~

albinărie
de albine

[2° Loc bogat în albine. CHEST. VI, 37.

derivat dela albina, cu suf. -ime

ALBINĂRIT s.n. 1°

1° Îndeletnicire cu creșterea albinelor. În ziua de „Alexii”... Românii cari se ocupă cu albinăritul... scot... stupii cu albinele. MARIAN, SE. II, 199.

apicultură

Gospodăriile agricole de Stat acordă
o deosebită grijă albinăritului. (cf. ~~cf.~~
stupărit

[aliniat]

[2°. (Tivechit.) Dare pe ~~stupa~~ stupi.
- Derivat dela albina, cu suf.
-ărit.

ALBINEĂ s. f. ^{n.B. drept} (Regional) ~~Diminutivul al~~
~~albină~~ (derivat prin suf. -ărit) Am plecat pe-o călăcă,
Măntălniu o'o alghină. Alghina a făcut ceardă...
POP. (România), ap. MARIAN, INS. 174.

al lui albina.
Ta la

H Si: (dial.)
V b. f.

[Pl. - ele] ~~Deriv. si~~ alghinea V

derivat dela albina cu suf. -ărit.

ALBINEALĂ s. f. (Regional) ~~Dare spre~~ Însănătoșire,
desvoltare, creștere, învolbare. RĂDULES-
CU-CODIN. Cf. albinii ~~cf.~~ [Pl. - neli.]

- Derivat dela albinii cu suf. -eală.

ALBINET s.n. Multime mare de albine; cf. albinăret, albină-rime, MARIAN, INS. 191. [Pl. -neturi albinărie? și -nete.]

-derivat dela albină cu suf. -et.

ALBINET, -EATĂ adj. Albicioas, palid, bălan, gălbui.

(hai ades despre oameni; mai rar despre obiecte)

L I.

ra'măne!

DOSOFTIU, v. s. 20. Om albenet. MINEIUL (1776). Ochii mierai albinesci, adică ochi de șopârlă. M. COSTIN, LET. 26. Vesminte albinesci. ȘTIINȚA ȘTIINȚII. F. S. 100. Bădă-i nalt și albinet. MĂNDRESCU, L. P. 62. IARNIK-BĂRSEANU, D. II. Puica-mi albineață. Ca și dalba dimineață. ȘTIINȚA ȘTIINȚII. 322. Furnici... târând după sine câte un săcușor (-larvă) albinesc. MARIAN, O. I. 59.

La peliță albenet.

/ 2

id. it

(Substantivat)

Numele populii al grâului bănă-țean, cu bob mare și spic mustă-țios. ENC. AGR. [și: albenet -eati adj.]

-derivat dela alb cu suf. -inet.?

P. Intrans. ~~trans.~~ să absol.

ALBINI ob. IV. (A se învârstosi... A început să mai albinescă, să racu!)

Intr. 2° A da la iveală. ib. 3° Trans. A crește, a se învârsti, a se desvolta. [Pres. ind. albinesc.] - derivat dela albina.

RĂDULESCU-CODIN. [~~Ind. prez. ind. albina.~~]

ALBINICĂ s. f. Diminutiv al lui albina.

MARIAN, INS. 190. [Pl. -nici.]

- derivat dela albina cu suf. -ică.

ALBINIOARĂ s. f. Diminutiv al lui albina.

MARIAN, INS. 190. [Pl. -oare.]

- derivat dela albina cu suf. -ioară.

ALBINIS, s. n. Loc bogat în albino; ~~albina~~ albina ret. [cf. albinarie.]

MARIAN, INS. 194. [Pl. -niguri.]

- derivat dela albina cu suf. -is.

ALBINISĂ s. f. (Regional) Diminutiv al lui albina.

Măntălnu c'o albinașă. POP. (București)

ap. MARIAN, INS. 174.

- derivat dela albina, cu suf. -isă.

ca sinonimului,

albină.

at - derivat dela albina, cu suf. -ita.

dela drepte

ALBINISM s.n. ^{sg} (Lat.) Anoma-
lie fizică a organismului, care se ~~constă~~ ^{manifestă}
~~te-jam~~ la om prin decolorarea pielii și
a părului, ^{și prin întoșirea} pupilei ~~ochiului~~ ^{ochiului} ~~este~~
posibil (ca la iepuri și elefanții albi). [Pl. -isme.]

-N. din fr. albinisme idem.

ALBINITĂ s.f. Denumire al lui
albină. Zboară scumpă albină,
Zboară 'n sat la mândra mea. MA-
RIAN, ins. 191. [Pl. -ități.]

- Derivat dela albină cu suf. -ită.

ALBINIU, -IE adj. Albinie.
MARIAN, ch. 50.

- Derivat dela albin cu suf. -ie.

ALBINOS, -OASĂ ~~adj.~~ s.m. și f.
Persoană care suferă de albinism.
[Pl. -noși, -noșe.]

-N. din fr. albinos, portugh. albinos idem.

ALBINOS s.m. (Jht.) Varietate de morun din delta Dunării, alb la culoare. F. RĂTILA, P. 422. [Pl. - nosi.]

- derivat dela alb cu suf. ?

ALBINUSĂ s.f. (Regional) ^(Regional) Denumire al lui albină.

Mă suiți pe o scărușă, Mă întâlniți c'o albinușă, Albinușa face mierea... POP, (Hamm) ap. MARIAN, INS. 478. [Pl. - nuse.]

H 174.

- derivat dela albină cu suf. -ușă.

ALBINUTĂ s.f. Denumire al lui albină. Albinuță, unde zbori, Ori te duci tu printre flori? POP, ap. MARIAN, INS. 190. [Pl. - nute.]

- derivat dela albină cu suf. -uță.

ALBIOARĂ s.f. Denumire al lui albie.

Dar mamă-sa ce făcă? Puțină apă 'ncropă, Și n' albioară mi-o puneă, Și băiatul că-l scaldă, In cărpe albe l-înfășă, In albioară mi-l culcă. șez. III

Ta

[Pl. - oare.] (Mold.) 2: Postava în care curge făina la moară. CADE: F 64.

- derivat dela albie cu suf. -oară.

~~Handwritten scribble~~

F 64.

ALBIOAR, -OARĂ adj., s.f. 1°. Adj.
Diminutiv al lui alb.

De-odată, rotunzi și albiori, Apar la foc de soare doi nufări plutilori ALECSANDRI, P. III, 53. Cu poalele albi-oare. SEZ. I, 48.

Subst.
2° s.f. (Jkt.) = beplita. (SCRIBAN, D.)

- Derivat dela alb cu suf. -ior.

ALBIRE s.f. Acțiunea de a albi. (Cron.) Acțiune producerea colorii albe. MARIAN, CH. 52. [Pl. -biri.] Si: mălbire, nălbire s.f.]

Abstract verbal al
- Infinitivul (lui albi).

ALBISOR, -OARĂ adj., s.m. s.f.
Diminutiv al lui alb.

I. Adj. Albut.

So spdt... Cu scrobeată albișoară. TEODĂREȘCU, P. P. 308. Și la față-s albișoare, Albișoare, roșioare, Cu și niște merișoare. IAHNİK-BĂRSEANU, D. 28.

(Substantivat, m.) Nume care se dă boilor, după colorarea părului.

După fața părului, se dă boului felurite denumiri și anume: „Bălan”, când e alb la păr; în județul Dolj se zice „Albișor”. DAMÉ, T. 27.

II Subst. 1°. ^{f.m.} Fig. Bau de
argint. BARONZI, L. 149.

v (=mândra)

De cinci ori s'o Vumpânești. De cinci ori
cu gălbiori. De cinci ori cu albiori. BIBICESCU, P.
P. 277.

le

2°. f.s.m.f (Jht.) (Regional) = a) ablot. BĂ-
CESCU, P. 132; b) (alt.) sorean. cf. HEM. 757.

3°. f.s.f.f (Jht.) = sorean. id. ib. 152 $\neq$ f.s.m

forma ablișoară } Nume dat tuturor peștilor
mici albi. HEM. 757. In

elevent dila Oghilești e tot felu de pește: somn,
stiucă, albișoară, Hupșoanu, in lalomita) ~~HEM.~~
756. In lalomita se mai întrebuințează pe alocuri
și metataticul „ablișoară”... Forma masculină „albi-
sor” e mai răspândită în Oltenia. ib. 757. (Bobrogea)

v s.m. pl.

4°. (Bot.) ^(la pl.) Numele unor burui
care cresc pe copaci căburi și cre (în lămteu) se

mănăneă fripti, gătiți, murati etc.; se mai numesc și crisori.
HEM. 757. In forma

L s.f.

5°. (Bot.) In forma ablișoară

Varietate de Vitis vinifera. PANTU, PL?

Varietate de strugure alb, se coace timpuriu îndată
după mischel. Până să se coacă restul strugurilor
din vie, ablișoara și mischelul aproape se stăfidesc,
din care cauză se culeg numai pentru masă. Bo-
bele puțin lunguete, coaja boabel foarte subțire,
gustul plăcut și cu un ușor parfum de ananas.

} N.B.
cursiv!

A. GEORGESCU (Șefor). (La pl.)

In forma ablișoară } Varietate de
prune, care au parten cărnoasă și
pieluța ce-o învelește, de culoare
albă-gălbui. Com. I. PAVELESCU
(Dâmbovița, Pralova etc.).

[Promunt. (dial) și: alghișoară.]
(ad. 20)
Pl. -soran, -soare. | Si: (ad II 3°),
cu metateză) ablișoară s.f.]

-derivat dela alb cu suf. -isor.

ALBISTRELE s.f. pl. (Bot.)
(Bucov.) = trei-frati-pătati. PANTU,
Pl. 2

- derivat dela albastru cu suf. -ea.

ALBÎT, -Ă adj. 1.°

Devenit alb. Malul mării
de spumă-albită. ALECSANDRI, P. I. 150. Oasele albite
de secăciune. EMINESCU, N. 25. Din sulite, din cor-
suri, din armele albite, Când soarele în unde, Lu-
mina își răsfinge... ALEXANDRESCU, M. 29. Tu nu
vezi... Luncile năverite. De flori înalbite? TEODO-
RESCU, P. P. 75.

↳ Între cazanele uriașe
și ustinile din sala de
albit alba descoperim o
șingură fumeie... SCÂNTEIA,
S. III. XX nr. 1954, 3 1954

2.° Încărunțit. Să tu, la păr al-
bite! I. NEGRUZZI, II. 18. Nu cămbet... la poveștile
bătrâne și glumele ale ostașilor înalbiți în bătălie
și nevoi. EMINESCU, N. 3. Cu pletete albite. ALE-
CSANDRI, P. P. 204.

3.° Văruit, spoit alb. O casă
de curund albită cu var. CANTEMIR, HR. 253. De
Paști... căsuțele nălbite Tuceșc rub a lor malduri.
ALECSANDRI, P. III. 39. ~~și înalbite~~

(Scris, greșit, și în nălbite)
[Si : în albită, nălbite, -ă adj.]

- Participiul lui albi cu
valoare de adjectiv.

ALBITĂ s.f. Diminutiv al lui alb.

I.° (fat.) = albitar (II 2°). HEM. 757.

II 2°. (Bot.) Albică plantă ierboasă cu
frunze verzi-cenusii și flori galbene (devin mai
mai târziu albe; crește prin locuri aride
și pietroase. PANTU, PL. 2 §
[Pl. -bite.]

√ (Alyssum
calycinum)

↳ din familia
cruciferelor,
[3° = picușoara
(Alyssum incarnum).
Id. ib.

- derivat dela alb cu suf. -ită.

ALBITOR, -OARE adj., s.m. sif.

1° Adj.

Care albesto. Trei fete... cântătoare și de pânză nălbitoare. ALECSANDRI, P. P. 134. Ori te bate vânt cu boare, Vânt cu boare albitoare? POP., ap. HEM. 757.

1/2

F. Cf. MARIAN, CH. 52.

2° Subst. Persoană care colorează

în alb, care înălbeste. O căldare, ca aceea a albitorilor de zahăr. I. IONESCU, CH. 197.

197/26

(Crom.) Albitoria (albitoare), înălbitoriu (înălbitoare), nălbitoriu (nălbitoare); bărbatul (femeie) care produce culoare albă. MARIAN, CH. 52. (Ind.) (In re- chit) Rafinator de zahăr.

[P. (ind. 22) - tori, -toare.] Si: (dial.) albitoria s.m.; înălbitor, -oare, nălbitor, -oare adj., s.m. sif.]

- Derivat dela albi cu suf. -tor.

ALBITORIE s.f. Loc unde se produce culoare albă (MARIAN, CH. 52), unde se înălbeste; [Si: înălbitorie s.f.]

9 P. - rii.]

(ind. text.) secție din industria textilă în care se da produselor o culoare albă, prin distrugerea pigmentilor naturali ai fibrelor. (LEX. TEHN.)

- derivat dela albitor cu suf. -ie.

ALBITORIU, -IE adj., s.m. sif. v.

ALBITURĂ s.f. I. (Abstract)
= albire.

II (Concret) 1°. (Crom.) ~~Stim~~
~~forma înălbitească~~ materii înălbite.
MARIAN, CH. 52.

2° (Regional) Albul ochiului.
CANDREA, F. 42.

3°. (Numai la pl.) Rufe. Cf. MARIAN, CH. 52
~~materia albă, mai ales cu privire la pânzele~~

M. tesute.....

Albiturile și straiete
de femeile roniânce. ODOBESCU, 1, 480. Proa-
nele de zestre... erau pline... cu albituri cusute gata.
SLAVICI, ap. TDRG.

Se pune bineșor în pat, ca să nu se
mototolească albiturile. ISPIRESCU, I. 2514

Avea, pe sub cojoacele do vulpe, cu
care era îmbracat, niște albituri
cum nu se făceau pe atunci la noi
în țară. GALACTION, O. I/274.

4°. (Tipogr.) Material tipografic,
(regletă, quadrat, diversus. NOM. MIN.
362) din plumb, care se introduce
între cuvinte sau printre rânduri,
pentru a păstra distanța convenită;
spații alb între rândurile tipărite.
E prea multă albitură pe pagina
asta.

- 5°. (Argou) Ban de argint.
- 6°. ~~falsificat~~ BARONZI, L. 149. Cf. albisor.
- 6°. (La pl. suspect) ^{Părea se bărese niște albituri.} Lucruri ce bat în alb, ce licăresc de departe. GRAINL, op. CADE.
- 7°. (Iht.) Pui de pești din genurile Abramis și Blicca, amestecătură de ~~coace~~ pui de cosac, plătică, Corbancă etc. Com. DR. ANTI PA.

In balta singuratică nu se mai putea trage, ... decât puțină albitură.
SADOVEANO, P.M. II.

8°. (In opoziție cu negritură)

Totalitatea strugurilor albi dintr-o vie. Cf. CIAUSANU, GL.
albitura se pune într-o parte,
negritura în alta parte.

V (ad II 1°) inăl-
bitură s.f.;

[Pl. - turi.] Si: V (regional ad II 2°)
albătura s.f. [ALR III ap. DR.
IX 420 f.]

3

- derivat de la albi cu suf. -(i)tura.

ALBIU, -IE adj. ~~ato.~~

Albiu, albicias.

căți cu cănași și cu măhreme albi. CUV. D. BĂTR. I, 195. Caută cu ochii tăi, de vedzi părții și are-
ții... albi și peștri și cenuși stropiți. DOSOFTEIU
(a. 1683), ap. HEM. 726. Albiul nor se duce. C. NE-
GRUZZI, II, 132. Se văd satele pierdute sub clăbuci
albi de fum. ALECSANDRI, P. III, 10.

H 195/1

(Cu funcțiune
adverbiale)

zărește/O biserică măreață, Strălucind albiu prin
ceajă. Idem, I, II, 34. [Din ~~albiu~~ -ie adj.]
- Derivat din alb, suf. -iu.

H Si: (dial.)

ALBIUTĂ s.f. = albioara. Pe

Soră-tă... o uitasem acasă pe prispă,

tuți'o albiută. [Pl. -ute.] Si: (dial.)

√ CREANGĂ, A. 22

albiută s.f.]

- Derivat dela albie cu suf. -ută.

ALBOARE s.f. Lucire albă.

cer fugărit-a culimpe-alboare Ziua pe-al nopții n-
tuneric. COȘBUC, X, 84. Că-i pământul ca un mu-
șunoiu, și un feliu de alboare, ca apa, prin prejurul
lui. SBIERA, p. s. 114.

H P. 91.

- Lat. albor, -orem; ital. albore, albime, al-
boare, franc. (dial. de Morvan) abâr, clr. sard. a-
voro, „auroră” (contaminat din alborem și aurora).

F Din

H H
H H
~~scrișuri~~

ALBOIU, -OAI'E adj., s.m. sif.

I. Adj. (despre câini) Alb ca neaua.
(HEM. 759); (despre porci; în forma
alboi) alb-bălan. ib. 759. | (Sălaj)
~~alb~~ Alboiu # Albinu. VAIDA.

II. Subst. 1°. ~~Subst.~~ Albiet (sau
frântă) alb(ă). Alboia în paie,
ghici ce e? (Oul). GOROVEI, c. 265.

2°. (gh.) (În forma alboiu)
= alboiu (II 2°). HEM. 753.

[Si: (Zam.) alboiu adj., s.m.]
- derivat dela alb cu suf. -oiu.

ALBOTIN, -Ă adj. = albiciu.
DENSUȘIANU, T. H. 307.

ALBUIET, -IEATĂ adj.
Albăstrui. Albuiet - blănișă
JAHRESBER. IV 325.

[Pronunt. al-bu-iet.]

— Derivat ~~de~~ albu. Sufixul -et se reduce,
după toată probabilitatea, la o formație analoă
gă din pluralul -efi (cu sing. -ef). Pentru sens, cf.
albastru.

H dela

ALBUIU - UIE adj. Diminutiv cu sens aproxi-

mativ al lui alb; Cercălanul albuiu de pe cer. SBIERA, P. 16. (Substantivat) Nume de capră. PASCU, S. 134.

H F.S. 6.

albicios, alburic.

L ofi

HA...
pe...
flora.

- derivat dela alb cu suf. -uii.

~~ALBET, EATA adj.~~

ALBULET, - EATA adj., s.n.

1° Adj. = alburic.
Diminutiv al lui alb; albicios, alburic, albet. MARIAN, CH. 50.

2° Subst.

Albet (2°), alburn. Sindrila se face numai din partea lemnului care se numeste albulciu si care se afla intre scoarta si inima lemnului. I. IONESCU, M. 396.

1 a

~~Albet (2°)~~ [Si: (in vechit) albulciu]

- derivat dela alb cu suf. -ulet.

ALBUM s.n. Volum (sau caiet)

In care se scriu

1° Obiect cu foi albe, pentru scris in ea versuri, cugotări, proprii sau ale altora, note de muzică, pentru schițe, desene etc. Copie din albumul meu chiar spunea doamna B. C. NEGRUZZI, I, 43. Albumul? - Bal mascat cu lume multă. EMINESCU, P. 296.

si sau se schitează

2° Volum alcătuit din mai multe foi de hartie groasă din diferite autori. T. POPOVICI, D.P.M. Colectie de lucrări resp. cal. Cou. D. Pop.

in care se păsticază

pentru păstrat în ea fotografii, gravuri, mărei și cărți postale etc. Tinea fotografiile părinților într'un album gros.

[Accentuat (Transilv., după german.)

si álbum. / Pl. - bumuri și - buma.]

Mi-e sufletul uitat
Ca o fotografie veche
Într'un album.

CAZIMIR, P. 11

- N. din fr. album idem.

(Bot.) (Leontopodium alpinum)

↳ din familia com-
pozitelor,

ALBUMEALĂ s.f. Mică plantă
ierboasă alb-păroasă, cu frunze as-
cutite și flori alb-gălbui; se
mai numește și: floarea-doaanei, (Piatra-Crainului)
floarea-domnitei; (Bucagi, Ceahlău)
floarea-reginei, floarea-Hudeliță, (Bucov.) √(Mold.)
albumită. PANTU, PL.², cf. WEIGAND,
B. B. 94. Să lege într'un mănușchin
albumeală, virnant, vested. ALAS. 8, VII
1934, 8/i. [Pl. - melé.]

II cu

— Presupune un primitiv *albume, din lat. albu-
men, „albime“ : ital. albume. De la acesta a fost
derivat. ~~plm~~ suf. dim. -ită, albumită, ~~de acesta~~ a
fost schimbat în albumeală, probabil sub influența
lui albeală.

care

ALBUMEN s.n. (Bot.) Substanță
care învăluie embrionul în timpul unor
~~semințe~~ și -l hrănește în timpul
germinării. [Pl. - menuri.]

-N. din fr. albumen idem.

ALBUMINĂ s.f. (chim.) Grup
de proteine foarte răspândit în regnul
animal și vegetal. LEX. TEHN., MACARO-
VICI, CH. 627, 630.

Albumină
există în albușul oului și în serul sângelui. Încăl-
zind soluțiunea sa până la 70°, ea se coagulează.
PONI, CH. 386. [Pl. - mine.]

-N. din fr. albumine idem.

adj. (adesea substantivat) (Substantiv) care

ALBUMINOID, -Ă ^(Chim.) ^{Genam}
de felul albuminel; nume dat substanțelor azotate
animale și vegetale. [P. -i.]

-N. din fr. albuminoide idem.

ALBUMINOS, -OASĂ adj. care
conține albumină.

-N. din fr. albumineux idem.

ALBUMINURIE s.f. (Pat.) Boală
de rinichi, ^{datorită} ~~în~~ ~~urina~~ ~~careia~~ urina con-
ține o mare cantitate de albumină.

-N. din fr. albuminurie idem.

(Bot.)

ALBUMITĂ s.f. = albumenă. cf.
POPOVICI-KIRILEANU, B. 22. [P. -ite.]

ALBURI vb. IV. Absol. și intrans.
A răspândi o lumină ~~de un~~ albicioasă;
~~strălucitor~~, a străluci alburii. Călea
noilor albura pe cerul cristit.

DDRF. [Pres. ind. alburesc.]

- derivat dela alboare.

ALBURIT, -Ă adj. Colorat în alburii, care strălucește alburii ✓

✓; acoperit ușor cu o pudră (sau colorare) albă.

Vă zăresc sculași din cur dimineața, brumași ori alburii, dă păreți că sântei d'o sută dă ani. JIPESCU, O. 75.

- Participiul lui alburii cu valoare de adjectiv.

ALBURIU, -IE adj. =

Albui, strălucitor.

K h

Flăcăraie alburii iesau pe pcolo din pământ. ODOBESCU, III, 184. Pe bolta alburie o stea nu se arată. EMINESCU, P. 26. Popor lângă popor, ca prin neguri alburie se strevăd și se profac în întinsă împărătie.

1 a
id. ib. 236.

T spânul îi întoarse
câtă femeie nanul acatilor
ochii alburii. SARDOVEANU,
N.F. 101

Sin norii alburii rânjește Jarma
rânjește cu dinți de zăpadă. BENIUC, V. 76. ↑

Deasupra piscurilor se ivește
o lumină alburie... BOGZA, C.O. 268

Tinurile sovietice încetasera și în
pânza verde a cerului crăi-nou
strălucea în argint prin gura
alburie a constelațiilor.

CAMILAR, N. I 413. ✓

F. Soare[le]... se tăimua
pe după strămbă de
nor alburii. PAS, I. 18

F. Acela, cu nită oclii
alburii se tot ițăta ce fac
jandarii. id., ib. II 148

≡ (Substantivat) Nume de
câine alb. JAHRESBER. XII 158.

- derivat dela alboare cu suf. -iu.

ALBURN s. n. (Bot.) Pătură
de lemn, de obicei albă, dintr-o
scoartă și răsina copacului; albet (2°),
albu let, (2°), ^{albet.} [Pl. - burnuri.]

- N. din lat. albuminum idem.

ALBUS s. n. 1°. Albul ochiului.
Ochii cu albusurile în sus își întoarse.

CANTEMIR, IST. 79. ↑

Măria ta, porni glas slab bătrânul,
bulbucând albusurile ochilor. SADOVEANU,
Z. C. 284. Bătrânul a tăcut, bulbu-
cându-și întunecându-și albusurile
ochilor sub sprâncene. id. ib. 285 n

Ochii tăi ai cu albus, Școală jurnii
din culcuș. HODOȘ, P. P. 68.

√ În rostogolirea ochii de li
se vede numai albul pământ
albus de ou. DAF, L. I. 58

2°. Partea albăstrucie a ochiului.

Leac de curățirea petelor de vară: Ia două
albușuri de ouă proaspete..., bate-le... și amestecân-
du-le cu... apă de obraz, să se ude petele cu uccasta.
PISCUPESCU, O. 1908.

H-1 303/n

[Pl. - busuri.]

dela
— Derivat dela alb (= lat. album oculi, ovi, cfr.
port. alvo, „le blanc de l'œuf”, sard. arbu, „le blanc
de l'œuf”), busu suf. -uș. (Cfr. rus. bël-yšâ, „albus
de ou”).

ALBUȘĂU s. n. (Zht) ~~peste~~ (Atestat
numai la pl.) Albușău = niște peste. ȘEZ. V 25.

[Pl. - săi.]

- derivat dela albus cu suf. -ău.

√ Nume de peste
nedefinit mai de
aproape.

ALBUȘCĂ adj. f. Denumirea al lui alb.

Alb. Dona sfinte măghirate, Cea
albușcă, cea negrușcă, Cea pe apa
Oltului. ULIERU, p. 39.

- Derivat dela alb cu suf. -ușca.

^(Sht.)
ALBUȘEL s.m. = oblet. BĂCESCU, P.

[Pl. -sei. / Si: albutel s.m. (pl. -tei.)]

- Derivat dela alb cu suf. -ușel.

ALBUT, -Ă adj. s.f. 1° Adj. Diminutiv (cu sens hipocoristic) al lui alb. Asa de curățen
ni de albuta. SBIERA, p. 298. Albutica epăda. MARIAN, O. II 358. Măghiran de cel albut. IARNIK-
BĂRSEANU, p. 315.

2° Subst. Diminutiv (cu înțeles ironic) al lui albă ( ); iapă albă, mârtoagă.
A pus la caruța Scumpul lui Albuta. MARIAN, SA. 267.
- Derivat dela alb cu suf. -ut.

ALBUTEL s.m. (v. albusel).

ALCĂ s.f. v. halca.

ALCAIC, -Ă adj. (~~proprie sensu stropi~~) numai în
expresii) Vers alcaic = formă de vers antic (întrebuințat pe-
nea oară de poezie grecească) Strofa alcaică = strofa ale cărei
cele dintâi două versuri sunt alcaice.

- N. din lat. alcaicus idem.

ALCALIC, -Ă adj. ^(chim.) = alcalin. DR. V 556.

- Derivat dela alcalin cu suf. -ic.

v. alcătuit din
11 silabe ~~proprie~~
(4 picioare: un
spondee, un iamb,
2 doi dactili) și
o catură.

V ALCALI s.n. v.

alcalin

^(chim.)
ALCALIMETRIE s.f. Procedeu chimic prin
care se determină cantitatea de alcalin pe
care o conține potasa și soda din ciment.

Cf. LEX. TEHN., ENC. AGH.

- N. din fr. alcalimétrie idem.

ALCALIMETRU s. n.

35

Aperat cu care se măsoară cantitatea de alcalin dintr'un amestec. [Pl. - metrie.]

- N. din fr. alcalimètre idem.

ALCALIN, -Ă adj., s.m. 1°. Adj. Care are proprietățile alcalinului, care ține de clasă alcalinului; alcalic, lăptos (DR. V 556). Potasiul și sodiul constituie o clasă cunoscută sub numele de clasa metalelor alcaline. PONI, CH. 196.

Subst.

2. s.m. Substanță (sau corp) cu calități alcaline. (DR. V 556.)

- N. din fr. alcalin idem.

ALCALINITATE s. f. (Chim.)

Inșurșirea ~~unui~~ ^{unui} ~~corpului~~ ^{corpului} sau (unei substanțe) alcaline. Alcalinitatea secretelor ... crește cu vârsta. PARHON, B. 27.

- Din fr. alcalinité, idem.

ALCALINIZĂ vb. T. Trans.

A scoate la iveală partea alcalină a unui corp; a face alcalină o substanță oarecare.

Prax. rud. alcalinizez.

- Derivat dela alcalin.

ALCALIU s.n. (Bot. și Chim.) 1°. Planta marină care, transformată în cenă, produce cea mai importantă substanță alcalină, Soda.

2°. Compus chimic ^{cu reacție basică} care are rol de bază în prezența acizilor.

[Accentuat] S: (după fr.) = alcali Pl. - calii.

- N. din fr. alcali idem, arab. al-gali planta din care se extrage Soda.

Exista în română multe astfel de verbe.

ALCALIZA vb. T. = alcaliniza.
[Prut. ind. ~~alizer~~ alcalizez].
- N. din fr. alcaliser idem.

ALCAN s.n. v. arcan ~~arcan~~.

ALCALOID s.m. Combinație organică cu caracter bazic, conținând azot, izolată din plante și, mai rar, din organismul animal. LEX. TENN. [Pronunt. -lo-id. | Pl. -izi.]
- N. din fr. alcaloide idem.

ALCAM s.n. Viclenie, apucătură, astuție; nod în vorbă, nod în papură (VAIDA); pont, figură (BUGNARIU, N.); le-am cu fundat și ne chinăm în năpăstia vrăjmasului și în alcamurile lui. COREȘI, ap. HEM. 768. Acasta-i om cu multe alcamuri, adică cu multe ponturi. BUGNARIU, N. [Pl. -camuri.]
- Din ung. alkalom, „ocaziune, prilej”. Pentru trecerea de sens cf. „a găsi cuivă prilej” (adecă „de coartă”).

H L

ALCĂTUIALĂ s.f. Tocmeală, întocmire, organizare, compunere. (alcătuire)
La alcătuiala unei legi, legislatorul trebuie să țină seamă de toate excepțiile. | (concretizat) În vârful satului, adică la ~~locul~~ cel mai înălțat loc, este o alcătuielă, pe care țărănenii o numesc „biserică”. SLAVICI, N. I, 9.
[Pl. -eli.]

- Derivat de la alcătui, cu suf. -eală.

- din elc (res. ut. slavici)

ALCĂȚUI¹ vb. ib. I. 1°. Trans. A crea, a da ființă, a plăzui. Mate-
ria ... a alcătuit acest trup al
nostru. MARCOVICI, c. 12/20. | Spec. A
serie (o operă) a întocmi, a compune,
a redacta. Istoria Ardealului atunci
o alcătui. P. MAIOR, IST. 19. Cu ce
dascăl lăcusti, Așa carte-alcătuesti.
PANN, P.V. I 7/16.

2°. Trans. A construi, a clădi, a în-
toești. Întristarea lui era acum mai ma-
re nestînd de aice înainte unde și
cum trebuie să-și alcătuiască adăpost.
DRĂGHICI, R. 44. Au împlădit mîlădite
de răchită și alcătuiindu-le cu chipul unui
paner întins ... au pus un băț. id. ib. 57/20, cf. 160.
Refl. A se transforma, a se întocmi, a se pre-
face.

Easte cămilei mai lesne preîn urechue aculit
[a putea trece] a se alcătui, decât bogatul a se spăși.
CORESI, ap. HEM. 772. Subl gar-
dul din afară bine aproape se țipi și acotea ca mortul
se trânti; ... așa alcătuiindu-se și mulcomis la pă-
mînt trîntindu-se, celalalt [il călău]. CANTEMIR, IST. 59.

3°. Trans. și refl. A (se) compune, a (se)
forma, a (se) constitui.

Fi-
rele ce alcătuesc lăcașul paianjănului sînt mai tari
decît legăturile ce ne apropie de fericire. MARCO-
VICI, c. 44. Auditorul se alcătui mai ales din
dame bătrîne. C. NEGRUZZI, I, 5.

→ 16/20.

O răcășie abștul de mare, casa bă-
trînească cu toată paianjănii, o vie cu livadă fru-
moasă ... alcătueau gospodăria habet. CREANGĂ, P. 3.

Însiră pietrel
și alcătui numele copilului. ISPIRESCU, I. 134. Al-
ta sînge mohorit curse, sîncăt se alcătui o ballă.
id. ib. 138.

↓ ...

Acum o sută de ani,
vreo zece case alcătuiam tot sehitul

Rosicara. GALACTION, o. I 318. Cf. ALECSAN-

DRI, T. 296, SEZ. III 236. Ca eu, cuseroi Ileană, i oi alcătui
înti o pungă de piele măreșcă acesă, ple-a purta cu mine.

ȘADOVEANU, N.F. 77. Trante ni-a plăcut cum a alcătuit al lega-
mînt cu Danca. id. ib. 86. Tărani să se alcătuiască în brear la

id. ib. 109. În mla de țară a lui Culai se alcătuiă dintr'un scut
curățel, pantaloni întiași și o cămașă albăstră. id. ib. 148. Alcătui-

țiam sună grupuri tolanite pe jos ... alții grupuri în picioare. PAS, I.

Calinescu, pleacă dela un sistem pe care îl alcătueste pentru

încercarea. VITNER, C.R. 81. Peștă așpit al activității sale
intelectuale, va alcătui dintr'un material de valori fiare a întregi

de sale autentice. id. ib. 96. Există o viață reală, acordă
care individul și societatea alcătuesc un sistem indistinctibil

id. ib. 100. Viitorul buget va trebui să fie alcătuit pe baza pînă
circului economiei. GEORGETIU-DEJ, R. P. 28

ALCĂTUINȚĂ s.f. = alcătuielă. L.G. [Pl. -inte.]

- Derivat dela alcătui cu suf. -ință.

ALCĂTUIRE¹ s.f. 1°. Faptul de-a alcătui; facere. Trifoiul... se amestecă și cu alte semințe de fân într-o alcătuirea înmasurilor. I. IONESCU, C. 37/24. | Creatie artistică, operă. Și-au împodolit condaiul cu înfrumusețate alcătuirii. E. VĂCĂRESCU, IST. 245. | Organizație. În oraș refiind mici-o alcătuire de rându-eală... este fână îndoire păgubire. (1813 a. 1813). URICARIUL, I 198/20.

✓ fel de a fi (al unui lucru etc.)

2°. Orânduire, organizare, întocmire; Formă în care seacăă unire [a forțelor de ~~mun-~~ mun-că cu mijloacele de producție] are loc, determină alcătuirea economică a societății. ZAHARESCU, E.P. 18.

✓ George Păun...
nu poate strânge
fumurii să-i falăi
cicac
și să țighească, să
dăruie alcătuirii
nedreapță. VINTILĂ, 0.32. | Întocmire

regulată. Nici la trup vreo alcătuire, nici la viață vreo socoteală... are. CANTEMIR, IST. 148. |

Constituție, structură. Alcătuirea geologică a pământului diferă după regiune. Organizarea pe ma-nut a comitatului rațional și a alcătuirii e și una variată a clusturii. Conferințele... CONTEMPORANUL, 1.7 Nr. 228, 2. 1951. Emblemăi meu și flacăra... al-
țurii umbelor [Căminii Rainu]. SANDORFANU, N.F. 176.

3°. Dispoziție (administrativă sau legislativă), măsură, întocmire. Această [mărire a birului] s'au găsit a fi alcătuire asupritoare (a. 1814), URICARIUL, I 38/4.

4°. Culegere, colecție, compilatie. El face toate alcătuirile... și... le împerechea într'una. PRAVILA, ~~ap. CADE.~~ ap. CADE.

5°. Întelegere învoială Este opoziț a se face alcătuirii artistice într'acest chip. COB. CĂMINII, ap. CADE.

6°. Amestecături continuate. Li-au pus dinainte... un fel de vin de multe alcătuirii. GASTER, ap. CADE.

[Pl. -iri.]

- Abstract verbal al lui alcătui¹.

ALCĂTUIRE² s.f. Toarnă, învoire, contract, înțelegere, Pra-

vila scris, că fără alcătuirea prefului, vânzare nu se face. PRAVILA (1814), ~~III~~ Alcătuirii între autori și tipografi URICARIUL, IV, 307/22. Apoi nelătarizat, Să'nchei alcătuire cu vreun advocat Din cei vestiți la gură. I. NEGRUZZI, II, 30. E. Pl. -iri.]

H 41/10.

✓ (a. 1817)

- Abstract verbal al lui alcătui².

ALCĂTUIT, -Ă adj. 1°

• Făcut, clădit. Un chioșc alcătuit din frunze. DRĂGHICI, R. 160.

H e
H 160/25

2°. Redactat, scris. Calendariu... acum întâiu românește alcătuit. CALENDARIU (1814), I/13.

3°. Compus, format. Norodul acesta este alcătuit de două neamuri. BELDIMAN, N. P. II, 156. Pia-tră alcătuită din pucioasă și var. I. IONESCU, C. 137. Comisiune filologică, alcătuită numai din membri aleși din Ardeal. ODOBESCU, I, 489. Spiritul femeesc este alcătuit de trei părți din iad și una din raiu. ALECSANDRI, T. 296. Omul e alcătuit din trup și suflet. SEZ. III, 236. Culoai lui-a prezentat răf.

H ias
H 137/27
H 156/9

74.

Fând nudifile alcătuite de el. ȘADOVEANU, N. F. 63 tu te puga merge
pe linia vedrii mura partid... alcătuit din diferite organisme. GEORGHIEU-DEJ, R. P. 33 Regiunea este
alcătuită din raioane și orașe
subordonate regiunii. GEORGHIEU, RAIONAREA, 4.

4°. Instituit. Este alcătuit la târful Ocnilor în adins doftor URICARIUL, II, 184.

V (a. 1828).

5°

• Împodobit, așezat frumos, cu măestrie. Am a zice... puține cuvinte, nu cu obrăznicie, ci cu multă cucerie, nu cu vorbe ritoricești și alcătuite, ci cuvinte smerite și prostatice. ANTIM, P. 188.

- Participiul lui alcătui cu valoare de adjectiv.

ALCĂTUITOR, -OARE adj. (Ades substantivat)

(Persoană) care alcătuieste. Făcându-se socotinti alcătuitoare... pentru buna rânduială și urmarea ei. (a. 1815). URICARIUL, I 333/29. Alcătuitoarii acestor legi au avut în vedere îmbunătățirea nivelului de trai al muncitorilor. [Si: (învechit și dial.) alcătuitoarii Vadj.]. V-oare

- Derivat dela alcătui cu suf.

-(i)tor.

ALCĂTUITOR

(Transib.)

ALCĂZI vb. IV. Refl. "A se întocmi cu cineva asupra pretului."
cf. VAIDA. [Pres. ind. alcăzesc.]

alchaz: v. = a târgui
c.v. III. 6 Ref. Cluj
Rv. Jibou.

- cf. alcătui?

ALCHIMIC, -Ă adj. Privitor la alchimie. [Seris și alchimic.]

√ pronunt. și

- N. din fr. alchimique idem.

ALCHIMIE s.f. Practică ocultă (din evul mediu), care se ~~ocupa~~ pretindea știință și se ocupa ~~de~~ transmutarea metalelor, ^{alternând} ~~amestecând~~ proceduri chimice cu formulele unei pretinse arte sacre; ^{ea} urmărirea descoperirea proteii filosofale (adică a unui mijloc de-a transforma metalele în aur) și găsirea unui remediu universal pentru prelungirea nesfârșită a vieții. √ Alchimia a dat naștere chimiei.

√ Procedete de falsificare a metalelor pretioase, perfecționându-se, au devenit alchimia celor vechi. MACAROVICI, CH. 3.

[Pp. -mii. | Seris și pronuntat și alchimie.]

- N. din lat.-med. alchymia sau alchemia idem.

ALCHIMIST, -Ă s.m. și f., adji
{Persoană} care se ocupă cu alchimia.

Na. unica, c. didascala alchimistilor t.aste. CANTEMIR, IST. 45-46. Tremurând că voi fi ucis de lucrarea mea, ca alchimistul de otrava sa. C. NEGRUZZI, III, 407.

le L .....

Sub odii lor vite.
alchimisti pasionați:
~~țigari cărămizii~~,
pământul fute... e pro.
făcut într-o materis
definitiv refractară. BOGZA, C.O. 217.

√(a țigariilor cărămidari)

[Pl. -misti, -miste, (la CANTEMIR încă neasimilat cuvintelor românești)
-misti. | Seris și pronunțat; și, alchimist.]

-N. din lat. med.

(Demit.)
ALCION s.m. = ielcovan. DICT.

[Pl. -oni.]

ALCII s. IV (esc) = a te pune cinera la rând
a te urăta să fi om, cu dojană sau meon cu bafale. Lară
că-l alciesc cu do-, vint rău. Com. V. CABULEA (Bitha Turda).
[Prez. ind. -esc.]

ALCOOL s.m. și n. 1° ~~(esc)~~ (Chim.)

Substanță neutră, incoloră, lichidă sau solidă (derivată din hidrocarbonurile parafinice sau cicloparafinice) prin înlocuirea unuia sau mai multor atomi de hidrogen cu gruparea hidroxil) care se folosește în chimie sau în industrie. LEX. TEHN.

Definiția după LEX. TEHN.

Alcoolurile m, care sunt corpuri organice, disolvesc mai cu seamă substanțele organice. PONI, CH. II. Alcool

metilic. ~~Alcool etilic~~ | Alcool recti-
ficat = alcool ~~rectificat~~ foarte pur,
 obtinut printr-o dubla rafinare. |
Alcool metilic = alcool otrăvitor, care
 se obtine prin distilarea uscata a
 lemnului si are diferite întrebuințări
 industriale; servește și pentru a
 denatura alcoolul din vin. MACARO-
 VICI, CH. 489. | ~~Alcool denaturat~~ Spec.
 Lichid volatil care ia foarte ușor și care
 se găsește în vin și în unele substanțe
 zaharose care au fermentat (și din
 care se extrage prin ~~fermentare~~ distilare);
 (popular) spirit. | Alcool Rectificat =
 alcool de 90%. | Alcool denaturat =
spirit denaturat.

2°. Băutura alcoolică. Am fă-
 gădit... On nu fumez și să nu mai gust
 alcool. DEMETRIUS, A. 113.

Seris și pronunțat
 [~~Pronunțat~~ alcool (și (după german))
alcohol. | Pl. -oluri și -oli.]
 -N. din fr. alcool idem.

(Chim.) Derivat al
 alcoolului, obtinut
 prin înlocuirea hi-
 drogenului grupării
 hidroxil cu un me-
 tal. [EX. TEHN.]

ALCOOLAT s.m. (Farm.) Medica-
 ment lichid care se obtine prin disti-
 larea spiritului peste substanțe aro-
 matiche. Alcoolat de menta. [Pl.-lati.]
 -N. din fr. alcoolat idem.

ALCOOLIC, -Ă adj., s.m. sif. 1°.
 Adj. Care conține alcool, spirtoș.
 Băuturi alcoolice.

2°. Subst. Persoană atinsă de alcoolism, betiv(ă). Un alcoholic trece piata. BACOVIA 0.49.

[~~Alcoolic~~ [^{Seris si} Pronuntat (după germ.) ~~si~~ alcoholic. | Pl. olici, -olice.]

- N. din fr. alcoolique idem.

↳ Obicei de a consuma în mod abuziv (și permanent) mult alcool.

• Alcoolismul pune în primejdie sănătatea organismului.

Pe lângă vitiul alcoolismului are și patina furtelor. CARAGIALE, ap. CADE.

(Pat.)
 ALCOOLISM s.m. sg. [^{Stare} patologică produsă de consumarea abuzivă a băuturilor alcoolice. ^{Seris si} [^{Pronuntat} (după germ.) ~~si~~ alcoholism.]

- N. din fr. alcoolisme idem.

ALCOOLIZA vb. I. 1°. Trans. A face (un lichid) alcoholic prin producere sau adăugare de alcool; a amesteca cu alcool.

^{Trans} 2°. A face pe cineva alcoholic. Ș-au alcoolizat ca să scape mai repede de el. | Refl. A deveni alcoholic, a bea în mod permanent și peste măsură băuturi alcoolice.

[Prez. ind. alcoolizez.] Seris si pronuntat ^{si} (după ~~pronuntat~~ germ.) ~~si~~ alcoholize.]

- N. din fr. alcooliser idem.

ALCOOLIZARE s.f. Acțiunea de a (se) alcooliza. Alcoolizarea lentă duce la moarte prematură.
Alcoolizarea unei băuturi. [Pl. -bări. | Scris (și pronunțat) după genm.) alcoholizare.]

~~Infinitivul lui (alcooliza.~~
 - Abstract verbal al lui)

(despre lichide)
 ALCOOLIZAT, -Ă adj. 1°. (Amestecat cu sau conținând) alcool.

2°. (despre persoane) Care consumă alcool peste măsură, care suferă de alcoolism. Va rătăci alcoolizat, apoi, în noaptea, un schelet. BACOVIA, O. 61.

- Participiul lui alcooliza cu valoare de adjectiv.

xx

ALCOOMETRIE s.f. (determinarea
cantității de alcool pe care
conține un lichid spirtoas)

- din fr. alcoometrie; idem.

(10)

→ Cred că ar trebui să
se pună de acord cu
etimologia, de la al-
coolmetru, unde se
dă din fr. al-
coolmetru

ALCOOLMÉTRU s.n. Aparat
gradat pentru măsurarea con-
centrației de alcool într-o soluție
spirtoasă. Rachizi măsurate
cu alcoolmetru. I. IONESCO, P. 150,

[Pl. - metre. / Si (după fr. alcoometre
alcoholometre) alcoolmetru, alcoholo-
metru s.n. (~~pl. - metre~~).]

- N. din fr. alcoholometre, idem.

ALCOOLOMÉTRU s.n. v. alcoolmetru.

ALCOOMETRU s.n. v. alcoolmetru.

ALCOV s.n. (Arhit.) Adâncitură în peretele
unei camere, spre a se pune acolo unel sau mai
multe paturi.

In născălit, răstignită,
cu pânza morții pe față, ca într'un alcov adormită.
KONAKI, P. 195. In fundul alcov cu verdele și gal.

C. NEGRUZZI, III, 489. În mijlocul bazei
trapezului o adâncitură, formând

10 12

alcovă între cele două duble
coloane, în a parte și în alta.

✓ Camera de culcare;
patul cui va. A dor-
ni în alcovoul cui-
va.

MACE DONSKI, O. II 280. ✓ [Pl. -covuri
și -coave.] Si: (învechit) alcovă s.f.

-N. din fr. alcôve, span. alcoba idem.

7 (rar)

ALCOVĂ s.f. v. alcov.

ALCSÚT s.n. (Bot.) Varietate de pământ
numb timpuriu, cultivat mai mult
în Moldova și Muntenia de Nord-Est;
pignoletto, cicautin(ă), norococi. ERL.
46R. [Si: (Jelonița) alsút s.n.]

ALDĂMAȘ s.n.

1°. Băutura cu care „se cinstește” cel prezent la
încheierea unui târg, a unei învoielii, sau în vederea
unui câștig. De obicei se dă de vânzător două
părți și de cumpărător o parte. (Călinești, în Pra-
hova) H. H. M. 780. Au mers să peșcască, obicei
cum este. Priviră, văzură, vorbiră de față, și se
învoirdă... Acuma rămase să bea aldămașu. PANN,
P. V. II, 136. Când m'oiu vedea scăpat și de odrasla
asta de Oleni blestemați, o să mi se mai vesolească
inima în mine. Acuma chiamă pe picniceri și să
le bem aldămașul. ODOBESCU, I 83. Am și băut a-
dămaș la cîrciuma lui Badaca. C. NEGRUZZI, I
306. Mai dinioară l-am văzut imblând prin târg
cu cotul subsuoară, după cumpărat sumani, cum
li e negustoria; și trebuie să fie pe aici undeva, ori
în vreo dugheană, la băut adălmașul. CREANGĂ, A.
58. Cumpărătoarea... dă banii și pe urmă cinstește
adălmașul cu vânzătoarea. Adălmașu constă din
rachiu fierț, SRZ. IV 230.

cf. HEM. 780.

H 136/13

L

+ .....

Vorau să se mai cinstească
sub bolta lui Covrig, unde
băuseră adălmașuri ni-
paznice.

GALACTION O. I. 263
Aldămaș, băutura ce se bea la încheierea unui târg, unei afaceri, etc.
depen. d. e. când vinea cova, a unui când târgul se răzilează cu ba-
nura, se bea vânzătorul cu cumpărătorul și cu maritorii din ambele
părți. (N. Struț). RETEGANUL, P. P. 207.

Expr. vni

Bun de aldămaș i se
zice celui care și-a cumpărat ceva nou (mai ales
haine), celui care a izbutit în vreo afacere etc.

2°. (Transilv.) ~~Bacsis~~ Bani ce se
dau cui va pentru un serviciu oarecare
drept cinste; bacsis. VAIDA, cf. Adelmash =
donum. ANON. CAR.

[Pl. -masuri] Si: (în Mold., cu puțta-
teza) adălmăș, adalmăș s.n.]

v si-mase.

- bin magh. aldomăș idem. Cf. aldui.

ALDĂMĂȘAR s.m. (Invechit.)

Părtaș la aldămaș.
 servind tot de odată ca martor. ~~Aciasta moșia vându-
 an cu șirea megiașilor de în sus și de jos, fost-au
 și aldămășarii, care să vor iscăli mai jos. (Vrahova,
 a. 1596). CUV. D. BĂTR. I, 67. Aldamasciu - praesens
 mercipolui, combibens e mercipolu... der bey
 dem Aldamusch gegenwärtig ist, und aus dem Kau-
 trunko trinkt. 113.~~

L Cf. LB.

/i

[fl. - sari. | Invechit: sariu.]

Si: Valdămaseriu s.m.

√ (invechit și dial.)

- Derivat dela aldămas
cu suf. -ar.

ALDÂN s.m. (Regional) Cănepa de sămânță
 după ce se usucă (HEM. 774); cănepa femeleă
 care produce sămânța; ~~se mai numește cănepa~~
 de țoamună (DRÂNZĂ, ap. HEM. 774). [fl. - dani.]

| Si: haldân, klandan s.m. HEM. 775.]

- Etimologie necunoscută, Cf. handur.

F (Maghiarism în Transilv.)

Z (Concretizat)

ALDĂȘ s.m. sg. [Han, dar, binecuvântare
~~... (în unele variante)~~, Cf. LB., POMPILIU, Bih. 1004. kosneagul
 ... vă bănd așa aldăș de fată, o lău în brate, o
 sărută în față și pleacă cu ea la Baba lui. idem.
 id., ap. TDRG.

- din magh. aldés binecuvântare.

AL-DATĂ adv. v. altă-dată.

AL-DE art. inv. (Exprimă în limba populară, de obicei, ideea de plural.)

10 (Redând pluralul numelor proprii
 chiar al prenumelor) ... Le țigore
îndată la cei cu al-de Azariu
în cuptoriu. DOSOFTEIU, ap. HEM. 784

I u

√ indiferent de gen.

√ Al. de Achindia, Pigișie
 și Anempodist fură amuncati
 într-o groapă. id. V.S. 99, sf
 1481.

(= biserul-Domniului doștinsu deprenă cu
 Azarila-feciorii în cuptoriu CORESI; ~~șogorul~~
 Domniului deprenă cu soții Azarilei ~~șogor~~ în
 cuptoriu. SILVESTRU, 1651. Al vedea lucrând, când
 la al-de neica Bureștă, când la aleșii ori la frun-
 tașii satului. ISPIRESCU, I, 206. ~~Al-dă~~

nea Coman / Astia sânt oameni de ispravă
 psanu, în Idonita), ap. HEM. 787.

1.

Alde Tutanu si au
bolnavit toti de
anghina
104/74
STANCU, D. 79.

Mai sare dela
Pârloman, la muntă,
porii manei, alde
Linoara. id. ib. 135.

... al de când stă înaintea numirilor de
rudenie. Ajung cu ea acasă și-o bag la al-de tata.
BOLIAȘ, ap. HEM. 787. — „Unde te duci, Ioane?” —
„Mă duc la... al-de nasa”. (Târgul-Bujor, în Covur-
luiu), ap. HEM. 786.

[2: (Însotind unele nume proprii
caracteristice pentru anumite
insusiri, ~~ca sensul~~), oameri ca!

→ precedat aproape în
totdeauna de partitivul
de
sare

□ DOSOFTEIU, V. S.

□ id. ib.

H 24/13.

... și Anonimul fură aruncați într-o
șană. ... Pentru care lucră răsturnând ai de
și lui Savin și Greschentie, îi deșteră cu miile
scârbe. ...
... și cor ca să le
cânte d'al-de viteazul Mihail, Trăgând din arcuș
o dată să zică zeco din grain. PANN, S. 1795. De
pe la de-al-de Chiosea țeseau dieci de visterie și ca-
lengii; la de-al-de ei au învățat să scrie românește
Logofătul Greceanu, Văcăreștii, Anton Pann, Na-
nescu, Paris Momuleanu etc. GHICA, S. 52. Ei îi tre-
buie alt soiu de bărbat, nu că de-al de... [Manolachi].
ALECSANDRI, T. 949.

In „Divanul
ad-hoc erau boieri de toată mâna; ... și mai învățați,
și mai învățați, cum îi apucase timpul. Între acești
din urmă erau de-al-de bătrânul Alecu Forescu, pore-
clit și Tololoiu. CREANGĂ, A. 152.

↳ Înaintea

ponumelor.)

Neron cu an-de ai săi. DOSOFTEIU, V. S. 83.
Ca d'an-dă tine, Mulți subț pat la mine.
ZANNE P. III 282. Nu te dă pas al-de ahăia, să
ghie neoace. JIPESCU, O. 23. Am mai văzut dăunzi
un cioșingariu de al-de tine. CREANGĂ, P. 148.

~~...~~ ~~...~~ ~~...~~ ~~...~~ ~~...~~
T a

La stea de mbră cu alde voi.
GILAN, Z. R. 168.

(Chiar și înaintea formei feminine, cu sens neutru, a pronumelor demonstrative:)

Încăță danțul, vistul și multe d'al-de alca. ALEXANDRESCU, M. 270.

Nu mă sparii tu cu de-al-de-aceste, demon spurcat, ce ești! ~~idem~~ ~~p. 50~~ CRESANGĂ, P. 51.

Fugi și d-ta dela fereastră! Ce tot te agărești

și te uieți la tot d'al de faie-căinilor-frunzi. ISPIRESCU, L. 48.

✓ Oho, și cu de-alde-
te-a umblă? PAS,
L.E. 146

3°. (Când stă pe lângă nume
Comune și construcția trebuie privită
ca ceva asemănător cu
un plural de ^{reverență} ~~nașitate~~!)

✓ sau pronume,

Pe
la noi... nu se zice nici o dată „mă duc la nănașul, mă duc la judele” și alte fraze analoge, ci totdeauna, după prepozițiune, se pune cuvântul „an-de”: „mă duc pân' la an-de nănașul, la an-de judele” etc. (Rucăr, Sâmbăta-de-Jos, Sâmbăta-de-Sus, comit. Făgăraș), pp. HEM, 786. „Nea Mitrane, ai întâlnit pe ale drumuri pe al-de dumnea-lui?” DELAVRANCEA, S. 216.

Acuma rămase să bea aldămașul
D'alde cuseru, socru și de al-de nașul. PANN, P. V. II 136/14. ✓
136 Când îl văzu al-de mă-sa..., murl și invie de bucurie. ISPIRESCU, L. 130. Nu voiu să plece al-de neica, până nu m'o ertă. CARAGIALE, T. I 54. Pe la noi, la mamă se zice „mucă”, la mamă-mare: „al-de bătrâna”. Măceșul-de-jos, în Dolj. pp. HEM, 787.

136/14
L en

4°. (Rar, la s în construcții folosite, de scriitori care caută să imite graiul popular, al-de însoțesc și substituiri care nu sunt nume de persoane:)

Așa, cinstite părinte, păcatu-mi mărturisesc... De al-de sărbători... nu știu de le-oiu și păzîl. PANN, P. V. I 138. Seara îl apuca prin păduri, ucigând și stăr-pind al-de păsări cobitoare, ce se arată numai prin întuneric. ODOBESCU, III 181. Cum îl văzură al-de gloatele venind teafăr... îl primiră cu mare bucurie. ISPIRESCU, I. 48.

138/27
L en

[Pl. (frazte rar și învechit) - ai-de / și: an-de]

1 part. inv.

- Compus din al + de.

ALDEBARAN s.m. (Astr.) Stea de
marinea intara, din constelatia
Taurului; ~~v. p. car.~~ luceafar-porcele,
desteptator. CADE. cf. luceafar.

v se mai numeste:

- N. din fr. aldebaran idem.

Substanta rezultata ca

ALDEHIDA s.f. (Chim.) (Prima) ~~Prima~~
produs de oxidatie al unui alcool
primar; se gaseste, in stare ~~populara~~ ^{primara},
in esenta de musetel, de scortisoara
etc. si are o larga intrebuintare in

industria farmaceutica

la prepararea parfumurilor sintetice,
la fabricarea colorantilor etc. Cf.

MACAROVICI, @H. 511, ENC. TEHN. HIS, LEX.
TEHN. ^{ENC. AGR.}

Aldehida formica = formalina
(formol). | Meta-aldehida = alcool solidi-
ficat, substanta care se gaseste in comert
sub forma de cuburi presate si se intrebui-
teaza ~~pentru~~ ^{la} ardere. | Aldehida benzoica ~~care~~ = aldehida care

da esenta de migdale amare artificiale.

| Aldehida cinamica ^v da esenta de scortisoara
etc. Cf. ~~id.~~ Cf. ENC. TEHN. HIS.

v = aldehida care

[Pl. - hide.]

- N. din fr. aldehyde idem.

ALDIN, -Ă adj. (Adesea substituită la f. pt.) (În expresia) literă

Literă tipografică mai neagră și mai groasă decât cele obișnuite, întrebuintată pentru a scoate în relief un cuvânt sau un pasaj dintr-un text. În acest dicționar etimologiile sunt tipărite cu aldina.

aldina sau paracter
aldin (și substantivat) =

- După numele celebrului tipograf italian Aldus Manutius (1448-1515).

M ALDOC vb. IV. A pături din cutit, a aldoi, - a udori puțin. ION CR. VII. 154

Boreau.

(Transilv.)
ALDUIĂLA s.f. Binecuvântare; ~~asta~~ aldei. cf. VAIDA.

Comuni nu grăm toți într'un chip, cum iaste... alduina, blagoslovenia. IOAN D. VINȚI (1683), ap. GCR. I, p. 270. [Pe lângă "aldina", se întrebuintează și forma "aldunța", v. alia. [Plur. -eli.] - Derivat din aldu, pe în suf. -cală.

dela cu

N.B. la pag 53, după ALDUI

+ (270/32.

ALDOVĂNI vb. IV. (Invechit) Refl. (Inve-

chit) A se sacrifica. Mielul Paștilor noastre Christos, cine dăruie noi se au aldovănit.

PALIA (1581) ap. DALLER [538. [Prez. ind. aldovănește.]

II.

- Din ung. aldozni + sârb. aldovanje.

ALDUI' vb. iv. (Transilo.) ^A ~~Bine-~~
 cuvânta (POMPILIU, B.H. 1004), a dori
 cuiva harul lui Dumnezeu (VAIDA).
 Se folosește și chipul de salutare:
 „Dumnezeo să te alduască!” foarte
 adese-ori pentru „Dumnezeu îți dea
binele”. VAIDA. Domnu să te aldu-
ască! ALEXICI, L.P. I 148. [Pres. ind.
alduesc.]

- Din magh. aldani idem.

ALDUIRE s.f. (Transilo.) ~~Bine-~~
 cuvânta de-
 ținerea de a aldui; binecuvântare.
 Abstract verbal (al)
 - ~~Infinitivul~~ (lui aldui).

ALDUIT, -Ă adj. (Transilo.)
 Binecuvântat. Alduit = benedictus.
 ANON. CAR. Alduit să fie omul ace-
la, care ne deschisă ochii, alduit
în vecei vecilor. CĂTANĂ, P. B. II 13.

- Participiul lui aldui cu
 valoare de adjectiv.

ALDUR s.m. (Bot.) v. handur.

ALEAM! interj. v. alem.

1 a

ALEAN prep., adv., s.n.

I. Prep. (Transilv.) Impo-
triva, contra. Vede pe Priam,
pe-Atride si-alean amândoror
pe-Achile. Coșbuc, AE. 22. | loc.

~~Impotriva~~ prep. și loc. adv.

În alean sau într'alean = con-
tra, împotriva, împotriva (cuiva);
către. Românii nu grăim tot

într'un chip, cum iaste ...: "în alian"

[=] „împotriva”. IOAN D. VINTI (1683),

ap. GCR. 270. | Cu mimică într'aleanu

(împotriva. N. ~~1648~~ 1648) împotriva. BIBLIA

1688) | feciu oamerilor. COD. VOR. 100/IV. Veni

întoarcă fata mea în aleanul nostru.

CUV. D. BĂTR. I 6. | Alean spre = con-

tra. Fratele tău are ceva alean spre

mine. N. ~~1648~~ (1648), ap. HEM. 820.

I nu

HI. 270/32
I
TESTAMENT

II. Subst. 1°. (Transilv.) Pică, neceț,
dusmănie. Pizmele, sfadale, aleanurile,
măniile. N. TESTAMENT (1648), ap. HEM. 820.

I a

Nu vorbele... tale, Crudute, groază mi-aduc, ci zoi și-
aleanul lui Ioc. COȘBUC, E. 250. De un an de zile,
Din alean pe mine, Tot mi s'au vorbit și s'au sfă-
țuit, Ei ca să mă taie. MARIAN, I. 102. Dugmanele
mi-s multe: Câte-s de la noi la deal, Toate fin pe
mine-alean. IARNIK-BĂRSEANU, D. 68.

I nu

Expr. A avea
alean pe cineva (= a purta dusmănie, cuiva,
a dusmăni, a avea pică pe cineva. Cf.
JAHRESBER. VI 75.

2°. (Transilv. și -mai ales - Mold.)

Sentiment de durată și durere; melancolie, nostalgie, dor. →

M-am înscris la oaste și-am intrat la vânători, ca să-mi alung aleanul. ALECSANDRI, T. 928. Privind... [lacul] din pădure, Las aleanul să mă fure. EMINESCU, P. 141. Măre jale și alean or mai fi ducând mamele lor pentru dinții! CREANGĂ, P. 78.

Tot aleanul tei lor în floare...
Venea spre noi din poezile lui Eminescu. GALACTION, O.T. 19. Vântul
isă vechi aleanuri Prin ovesele sonore.
BENIUC, V. 51.

✓ # perces un vânt amar
ce plânge și robilor a-
lean necunoscut. SPADOVEA-
NU, N.F. 190 / 165?

El [fluență] în ape acete,
tânguitor, și s'aplină aceste
ape navale, plânzându-și
sunetele sub încrețitura
grea a aleanului și a
dormitor deviată... →

BOGZA, C.O. 366. → El cunosese aleanul,
de mic. CAMILAR, N. 19. Pe

Făclie îl avusese în pluton și-i stia
aleanul. id. ib. 376.

✓ G. și în pl. e să-ti lezezi aleanul
pe saltea, man, miș, apeleat, în
te cu alt fel de vârf, când
câmpii ține... →
dește și ornic
holdea de rumea și strădani.
DESLIU, G. 6

Eu nu cânt în butul tău. Ci horese de aleanul
m. POMPILIU, B. 11. Dar eu sânt om pă-
mîntear. Și am jete și alean. SEVASTOS, P.P. 174. (Poet.)

3°. (Regional; concretizat) Umflătură (sau erupție) pe trup, provenită dintr-o boală venerică. J plină de alean. J-a iesit curvei aleanul în obraz. PASCA, G.L.

[Plonunt. - leau. | Sl. - leamuri.]

— Din magh. ellen, „contra”. Alean pe (și spre) mine traduce întocmai pe ungurească ellenemre (tenut, lenni etc.).

ALEANES s.m. (Învăchit)

Dușman^{ca}. Să vei
lătu înaintea ontul sau asinul rătăcit al aleanșului
lău, mând-i-l acasă lui. PALIA (1582), ap. CCR 173

H 72/26

Toti aleanesii. ib. [Pl. -leanesi.]

Si: aleanis s.m.]

- din magh. ellenes idem.

ALEANIȘ s.m. v. aleanes.

√ meobismuit)

ALEARGĂ-CALE s.m. sg. (În-
văchit) (lit.) Figura mitologică din
vechile povesti. cf. Sfarmă-pietre,
Strâmbă-leune. Bucură-se ca
uriasul Aleargă-cale. PSALT. SCH.
154/1, cf. CORESI, ps. 44/10.

H 55

- Compus din aleargă și cale.
cf. span. pasacalle, germ. Jassen-
kauer.

ALEATORIU, ^{OR} -ŢE adj. (jur.) Al
cărui efect depinde de o întâmplare
nesigură.

Imprumutul aleatoriu sau cu loterie... [se poate
face] în trei feluri: prin adjudecare publică, prin
mistocirea directă ce o face statul cu mai mulți
bancheri și prin subscripțiune. PRETORIAN, DE. C.
116. Contractul aleatoriu este convențiunea re-
ciprocă ale cărei efecte, în pricința beneficiilor și a
pierderilor, pentru toate părțile, sau pentru una sau
mai multe din ele, depinde de un eveniment necert.
HAMANGIU, C. C. 410. [Pronunț: a-le-a-tô-ri(-u).]

nespatiat

- N. din lat. aleatorius, -a, -um.

da

ALEBARDĂ s.f. (Arm.) Un fel de sulită în armatura medic-
vală / cu mâner lung ^{depinat în} având un fier tăios și ascuțit la capăt, de o parte și de alta căruia sunt alte două fiare tăioase, unul drept iar altul în formă de semilună). L-au
Străpuns cu o alabardă. ȘINCAI, H.R. II

287/33. Alebărzi mult oțelite ...
Stati înfipte ... În pieptele svâcnitoare,
Ca niște raze de foc. C. NEGRUZZI,
II 82. [Pl. - baze și (rar) - bărzi.]
și: halebărdă, (învechit) alabardă
s.f.]

-N. din fr. hallebarde idem.

da

ALEBARDIER s.m. Soldat înarmat
cu alabardă. [Pl. - eri.] și: halebăr-
dier s.m.]

-N. din fr. hallebardier idem.

da

ALEE s.f. ↑

Drum (intr'un loc închis, de pildă într-o grădină) mărginit de arbori de amândouă părțile. Ajungând în capătul aleii, ne-am pus pe-o canapea de braze. C. NEGRUZZI, I 45. Ca prin farmec, foile galbene ale aleelor de arbori și ale straturilor se nverziră ca smarandul. EMINESCU, N. 28. Aleele ascunse ale grădinilor publice din Iași. CREANGĂ, A. 133.

Se surpă rozele grămadă, Sau întocmesse câte-o cascada
pe vreo alee mai retrasă. MACEDONSKI, O. I 194. Prietenul...
m'a găsit aseară pe o alee cu flori, pe o bancă. BACOVIA, O. 232.
La capătul aleii de castani, își înalta fruntea o placardă
strâmbă... SAHIA, N. 116. Pe alee - vântul oftează solitar.
BENIVE, V. 139. În aleea sărmelor ghimpate, Toma mergea cu
pasi micișorii marunti. JAR. E. 77. Stradă

Fig. 1

plantată cu arbori într'un cartier
rezervat pentru locuințe. Aleea Di-
mitrov. Aleea Alexandru.

Ilită lungă, care are
de amândouă părțile același fel de construcții. Ur-
mează apoi... o alee de prăvălitare, ca ale orărilor
târzușor. IORGA, N. R. A. I 347. [Pl. - ale.]

12

-N. din fr. allée idem.

nu

ALEFTA vb. I. v. aiecta.

da

ALEGA¹ vb. I. 1. Intrans. (Con-
struit cu de) ^{si refl.}

A se acăța, a se lega.
a se apuca de cineva. ~~Construit cu de~~ Atunci
toți se alegară de dînsă, să le gătească într'o zi
ca bucatele. ISPIRESCU, I. 25. (Se alegară de dînsul
și-i căntau ceartă cu lumânarea. ~~Idem~~ 248. De
cine dorul s'aleagă, Nu-i paie lucru de săgă. TEO-
DORESCU, P. P. 276. De mine N'are să s'alege nime.
Idem. 111. [Pres. ind. aleg.]

V; așteptă pe lângă cineva.

1...
/a
H id. ib.

H 23.
H id. ib.

— Din lat. alligare; ital. alegare, fran. allier,
span. aligar, portg. alligar. (Cf. dubletul; alia.)

2° Refl. A cuprînde. Opireteală molesitoare
se alegă de ochii lui. ISPIRESCU, ap. CADE.

3° Refl. Așteptă pe lângă cineva.

da?
intrebat specialist

ALEGA' 2 vb.I. Trans.

Trans. A invoca, a aduce în sprijin un fapt, o afirmație, o împrejurare pentru a se desvinovăți. Auzatul a ales faptul că, primind ordinul prea târziu, n'a mai putut să-l comunice subalternilor. În nici un caz nu se va putea alege această împrejurare. [Puz. ind.]

aleg.]

- N. din fr. alléguer.

etc?

ALEGARE s.f. Acțiunea de a alege; alegatie. [Pl. -gări.]
Abstract verbal al)
- Infinitivul lui alege.

N.B.
Culege după
ALEGÂND

ALEGAT, -Ă adj. Invocat; adus (despre un fapt) adus în sprijin. Secidiunea asupra verității sau falsității faptelor alocate constituie o chestiune prejudicială de hotărâre. COD. PEN. 355.

- Participiul lui alega cu valoare de adjectiv.

nu

ALEGĂDI' vb. IV. = alegăduri. cf. ~~VAIDA~~. [Pres. ind. alegădese.]

- ~~în magh.~~ elégedni idem.
- Pt. etimologie v. alegăduri.

(Maghiarism în Transilv.) 1° Trans.

4. st. 2° din CADE!

nu

ALEGĂDUI' vb. IV. VA multumii, a îndestula. Pe ~~fiin~~ fiin fiin B. tale îi alegădueste. MARIAN, NU. 757. V. ~~fiin~~ alegăduesc.]

V 2° Refl. A fi multumit cu ceva, a se îndestula. CADE.

[Pres. ind. alegăduase.]

- în magh. elégedni idem.
- Cf. alegădi!

nu

ALEGĂND' adv. (Truvelit), (Urmat construit adesea de de dacă, fără sau conj. de după el) În afară de, afară numai (dacă), exceptând cazul (când), numai, doară (dacă), fără (dacă), (numai) în mod excepțional.

Iă
Iă Iă
Iă Iă

Să nu zică cine-va, că are folos de la avuție, ...alegând folos va avea cea ce-și va da avuție în mâna săracilor. CORESI, ap. HEM, 809. Cine va ocoti locul unde se cade să plătească vamă, alegând de are fi cu știrea vamșilor, tot negoful ca să-și piarză. PRAV. MOLD. 25. Pre aceste zile ~~se făcuse~~ post să nu se boteze coconii, alegând de mare nevoie, de se va afla nesfârșit boala de moarte, pre aceștia să-i boteze. ȘAPTE TAINE, ap. TDRG. [Heiston] toate le-au avut cu și noi, alegând fără numai de păcate. VARLAAM, C. 137.

Iă
H 257.
Iă Iă

2° Mai ales

Accaste [rane], macar că sânt și de a nu îndemurere spre moarte, iară tot trebuie cu socotință, alegând de se vor prileji să fie la piept. PRAV. MOLD. 107. Care slugă ...va fugi den casă într'acea zi, când s'au făcut furtușagul, dă prepus oarecum cum să fi făcut el acel furtușag... alegând dacă va fi fugit să se fi ascuns. ~~107.~~ ap. CCR. 107.

Iă

H 671.
H 220/28.

- gerunziul lui alege f.

de intrat

ALEGATIE s.f. Invocare a
unei păreri, a unui fapt spre în-
fărirea celor spuse, ca dovadă sau
ca scuză; afirmatie, asertivne, no-
tio, scuză.

Putem oare zice...
că [Dacii] ...se aflau încă în epoca de peatră, sau
să ne închipuim că ei nu cunoșteau decât bronzul,
la momentul când îi vedem în fața Romanilor?
Asemenea alegațiuni nu pot aduce decât confuziune

în puținele cunoștințe ce avem despre arta la acel
popor. ODOBESCU, II 279. Pl-gati. | Si:

[Pronunt. -ti-e.]

alegatiune (pronunt. -ti-u-) s.f.]

- N. din fr. allégation idem.

ALEGATIUNE s.f. v. alegatie.

de

ALEGĂTOR, -OARE adj. s. m. și f.
care alege.

I. Adj. 1°. (Invechit, în expresia) boieri
alegători } Care făcea (sau ^{avea} căderea și
face) hotărânicia oficială a moșilor.

L = boieri

Au trimis boieri alegă-
tori acolo, de au oșebit moșia Ciorbestii de Băr-
fona. (a. 1755, Mold.) URICARIUL, XIV, 115.

/n

2°. (Constit.) Care are dreptul de a
alege (reprezentanți sau deputați), de a
vota la alegeri.

h m

(Regional)

3°. (didace și substantivizat) (Ouz) Cu

gust delicat la mâncare, A sta-i alegă-
tor, nu mă mănăcă orice. LACEA (Orasul Stalin).

L pretentios, onofteros.

II. Subst. Persoană care alege
(representanți, ~~și~~ deputați etc.), care
votază sau are dreptul să voteze; votant, elector.

Certificatul de alegător, care-i
flutura în mâini, Părea aripă
de porumbel alb, ~~și~~ îmbăiat
în soare. VIINTILĂ, O. 39. La muncă
resimții au luat parte ... 500 de

În același timp organele
locale se găsesc sub controlul
războiului, al alegerii
alor. TEOD. GEORGESCU, RAȚIONAREA 19.

alegători activiști. SCÂNTEIA, 1949
nr. 1324.

"Alegătorilor nu trebuie să li se permită să în-
deea și înțită problemele reale pe care le înfrun-
ta" Fa poporul englez. SCÂNTEIA, 1951. nr. 2178

[Pp. -tor, -toare.]

- derivat dela alege cu suf. -(ă)tor.

me

ALEGĂTORESC, -REASCĂ adj.
(Învechit) Privitor la alegeri, electo-
ral. JIPESCU, ap. CADE.

- derivat dela alegător cu suf. -esc.

me

ALEGĂTURĂ s.f. (Învechit) 1°. (cu
nuanță peiorativă) Alegere. HEM.

2°. = alesătură (2°). COSTINESCU.

[Pp. -turi.]

-derivat dela alege cu suf. -(ă)tură.

da

ALEGE vb. III. (Se constru-
este adesea cu prep. din, dintre, dela,
în, între, de; se întrebuințează și în
Mod absolut.)

I. A descrie diferite persoane,
lucruri etc., după categorii; a despăr-
ți același lucru în două sau mai
multe părți. 1°. Trans. A despărți,
a separa ceva sau pe cineva dintre
alte lucruri sau ființe.

se delungă de ei, de-și aleasă neonicii cod. von-3/7
(despărțându-se de la ei) despărți neonicii N. neonicii L
TESTAMENT 1648] a desobi neonicii BIBLIA 1688] Cod.

VOR. 3/12.

Ți-au ales un cățelandru
pe care l-am ales dintre puii
de câț' toamnă ai lui daci.

SADOVEANU, N.F. 14. soarele
dorind să vază Muntele

Pe furcă, cu mâini de răși
Fruntă în latură, tu-i-o aleg

BEȚINE, V. 51. Seose...

o cutie de piele și ales o
figare. JUMITRIU, B.F. 25.

Unii... de la o vreme, aleg vifeli de la vaci. ECO-
NOMIA, 80. După ce se vor usca căpășanole bine,
se bat cu umbăciile, șure a alege sămânța din ele.
I. IONESCU, C. 1624. A despărți, a separa ceva în
două sau mai multe părți. Apoi sigur îmi fac
parte, Alege steava [de armăsari] 'n jumătate, și mă
duc... Drept la târg la Brancovei, Unde-s caii mai cu
preț. ALECSANDRI, P.P. 314

Spec. (despre
păr sau cărare) A-și pieptăna părul
cu cărare, despărțindu-l în două
părți.

Acu mă uit în oglindă, și, cu pieptenele, îmi
ales o cărare dreaptă, foarte dreaptă, ca un ade-
vărat tânărc care vrea să facă o cucurire. SADO-
VEANU, M. 194. (Jur., învechit)

(Când despărțirea aceasta
însemnează în același timp o delimitare a deosebitelor
părți ale unei moșii) avom... A hotărnic
[Sântem] rănuși, ca să alegem această jumătate
de sat a Episcopiei... despre alte hotare URICA-
RIUL, XVI, 291. Au luat din Divan 24 de bofari...
și cu om domnesc împreună, de au mers toți la
acel sat... de au ales toată partea doamnei Elini
și o au hotărât de către Nica. MSS. (R. 1681, Co-
roceni), ap. HEM. 805. Cf. bofari alogatori.

H 162/11

√(a. 1749).

1/2

tem

2°. Refl. (despre ființe) A se
despărți dintre alții, a se da de-o
parte; a iesi (la învali) dintre'o

✓ Apă ce / au ales unie de
gătit / ou / oada / a răzut mai
slăbit / dar / a crescut în
dârănea. SADOVEANU, O.T. 5
Fai pe mortă, iă răză
cin / s'alege până la urina.
OUMITRIU, B.F. 31

multime. Satul hotărî să-l
spânzure, pentru a nu mai da pildă de lenevire și
altora. Și așa, se aleg vreo doi oameni din sat și

Li / .....

se duc la casa levesului. CREANGĂ,
P. 329. ✓ Alege-te! = dă-te în
lături! MARIAN.

..... Din mij-
locul stolului [de porumbi negri], Porumb alb. că
s'alege. TEODORESCU, P. P. 284.

1 / a
((despre anii-
male) A iesi din ciurdă, a se răs-
leti, a umbla împrăștiat. Cile
îmerg grămadă, iae caprele se aleg.
ZANNE, P. I 569. | (despre lucruri) A
iesi la suprafață (în urma unui pro-
ces chimic sau fizic).

com

H grămadă merg.

De geaba mai bați apa 'n chiud, să
s'alegă unt, că nu s'alege niciodată! CREANGĂ,
P. 118. Nu se alege floarea vinului. DRĂGHICI, ap.
TDRG. Zărul se fierbe și se alege din
el urdă dulce; din aceasta, băgată în bădău sau
în hurdou, se alege untul. (Culat, în Transilv.), ap.
HEM. 806. Vei bate și putineid ca să alegi untul.
SEZ. V. 131.

H em

II. (Așezarea lucrurilor în ca-
tegorii și delimitarea lor nu este
numai scopul alegerii, ci adesea
un mijloc.) 1°. A distinge, a
deosebi. Trans.

✓ Gîndecă-mă, Hoamni și alege pără mea.
A discerno causam meam. DOSOFTEIU, ap. HEM.
802. Focul din apă și zina din noapă și oțet și
poți alege. CANTEMIR, ap. TDRG. 478. Calul ai să-l
pună în mijlocul hergheliei o tavă
plină cu jăratie și, care dintre cai a veni la jă-
ratic să mănânce, ...acela are să te scape. CREANGĂ,
P. 192. A face să putem deosebi Vinul
alege pe om. ZANNE, P. IV 184. Mintea allage celo
nătreculo de ciale trecătoare. VARLAAM, C. 226.

H Dumădăzile,

← A distinge cu mintea, a înțelege, a pricepe. Puicana a auzit că la un boier bătrân, că parte din ghișuri sânt adevărate, parte nu... Dumnezeu să aleagă! JIPESCU, O. 151.

|.....

Expr. A-i alege

cuiva ceva (din vorbe, din răspuns etc.) = a înțelege ce spune, ce vrea.

la răspunsuri le pâră ciudată și că nu putură vorba-i să n'înțeleagă: Ce răspuns le dete nu pot să-i aleagă. PANN, P. V. II 140. Bălan să-ți aleagă din gură ce spui, dacă nu vorbești deslușit! CREANGĂ, P. 151.

H 140/20.

Ref. (cu sens propriu și figurat) A se distinge, a se deosebi, a se cunoaște.

A se distinge, a se deosebi, a se cunoaște.

Luna plină prin tre... [stele] S'alege albă și scânteie, ca un ban nou într-o comoară. ANGHEL, I. G. 37. Rădăcină despletică? Se alege cine-o deșina. (Cartea). GOROVRIU, C. 45. Să mă aleg dintr-oale celelalte țete, Cum se alege păunul din penă. MARIAN, V. 180. Nu se alege câștigul din pagubă. PANN, P. V. II 185. nu-i aproape nici un câștig.

|L

|L
H 85/16.

Unipers. Expr.

A i se alege ceiva ceva = a deslusi, a înțelege ceva.

In partea asta, încoa, mi se alicoste albind ceva dară nu știu ce este, că nu mi se alega, fiind prea departe. ISPIRESCU, L. 336.

|.....

Intrans.

de ceva = a face deosebire între diferite lucruri, a vorbi (a scrie) deosebit despre... Nu numai lealopisețul nostru, ce și cărți străine am corcat, ca să putem afla adevărul...; că lealopisețul nostru cel moldovenesc așa scrie de pe scurt, că nice de viața Domnilor care au fost, toată cârma nu alege, ne cum lucrurile den tâutru să aleagă. URECHE, LET. I 106.

|L

|L

|a
|a
H 95/21.

2°. (Țes.; despre ștergare, scoarțe etc.) A țese în (sau cu) flori felurite ori desene (în felurite culori). cf. CREANGĂ, GL.

Statea... cu gherghetel și alege... Flori galbene de ibrișii.
CAZIMIR, P. 123.

III. Unicorn (Scopul alegerii este distingerea, după criterii subiective, a lucrurilor în ~~trei~~ categorii (bune și rele, convenabile și neconvenabile, practice și nepactice etc); în sensul acesta ~~de~~ nu există sinonime perfecte pentru nuanțele lui)

1°. Trans. (despre masare, fasole, linte etc.) A curăți prin selectivitate. Să-mi alegeți macul de-o parte, fir de fir, și nisipul de altă parte.

CREANGĂ, P. 262. A curăță cartofii și alege fasolea. PHS, C. 181

2°. Trans. A căuta.

Secara se face oriunde, ea nu alege locul. I. IONESCU, C. 179. De frumoasă, ești frumoasă. Dar alegeți locul, de groasă. HODOȘ, P. P. 170. La cap de țară să-ți faci casă și să-ți alegeți loc la mijloc de masă. ZANNE, P. VI. 343.

H 179/26.

H nu corespunde poporului
 ✓ Aleg în cet în gând, ca să
 ni-l chema, turbită care fac
 de atâta vreme AZIMIR, P. 12
 Putem surprinde momentul
 în care începe dificultatea cri-
 ticului în a-și alege cel mai
 bun instrument pentru exerci-
 țarea mișcării sale. VITNEȘ,
 C.R. 7.

Expr. A
alege pe (sau de pe) sprânceană =
 a alege ce este mai ~~bun~~ bun, mai
 de pret, mai valoros dintr'un am-
 bit punct de vedere.

Et
 că mi te-alege, Pe gene, sprâncene, Care e mai naltă
 Și mai sprâncenată. TEODORESCU, P. P. 75. Dacă
 se adunară, alege din ei... vreo două sute de meșteri,
 tot pe sprânceană, știi. POP., ap. HEM. 845.

A ales
până a cules : s'a păcălit din
 lăcomia de-a apuca ceva prea
 bun sau din dispret pentru cele
 ce se pot lua mai cu ușurință.
 Cf. HEM. 801.

Cuculeț: Și-a găsit gineri, în sfârșit? Slavă Dom-
 nului, că mult o mai umblat cu lumânarea, biata
 femeie! Da pe cine ziseși? — Afu: Pe berbanșii cei
 doi, de care mi-ai vorbit mai deunăzi... O ales, o
 ales, până o cules! ALECSANDRI, T. 452.

lă

3°. Trans. A afla, a găsi.

Instinctul... Invață pe dobitoace
a-și alege locul lor [de] pășune. KONAKI, P. 293. Pot
să-ți aleg una și noaptea, pe'ntunere. CREANGĂ,
P. 162.

| i

H H H H

4°. Trans. A da întăritate, a pre-
feri, a părtini.

Au n'au alesu Dum-
nedzeu mișei lumeei, bogați intru credință? COD. VOR.
117. "Dicu n'a-ti-l pas ch'at-i los pauvros de
ce munde, qui sont riches en la foi?" [Ei] leapădă
cale cerești și alegu cale pământesti. FARLAAM,
C. 238. "Ai ales, ce fapte mai bun, decât ce e mai
rău. MINEIUL (1776), 95.

Si toți [pe] muierea frumoasă] aleg,
mai vartos decât aurul și argintul. BIBLIA (1688),
ap. TDRG. "Nădejde de mântuire de nicăieri astep-
tând... Decât trau cu rusine mai bine moarte jal-
gând. C. NEGRUZZI, I, 123. "Stim că derept zici și înveți
și nu alegi fața, ce într'adevăr calea lui Dumnezeu
înveți. N. TESTAMENT (1648), C. 1, el non acceptis
personarum, ap. HEM. 802.

| i

| u | i

L... AH

moarte mai bine

5°. Trans. (Când sunt mai multe lucruri
înaintă) A se hotări pentru ceva sau
pentru cineva (dintre mai multe sau
mai multe, cari se află în față).

Calea cea
dreaptă a raiului alegând, din tânără vârstă ai
urmat lui Hs. MINEIUL (1776), 80.

Isi aleseră [pe] o slugă a lui Solomon...
de și-l puseră [pe] MOXA, 539. Intenționară un stat
psterinic, alegându-și regi dintr-o Români. VĂLCEANU,
M. V. 76. Dintr'aceștia fara noastră își aleg astăzi
sôlîi. EMINESCU, P. 246.

Alege-ți: în
săbii să ne tăiem, în buzdușane să ne lovim, ori
în luptă dreaptă să ne luptăm? ISPIRESCU, L. 42.
Eu te voi lua [de] bărbat], dacă [mă] vei lăsa
id., L. 31.

| r

X H

| u

H donna

H 350/10.

H tu mă

| i

| Spec. A-și da votul pentru;

a desemna prin vot un candidat
la un post anecare (de deputat etc.)

H m

← Ti-am implinit dorinta!
[H] te fac deputat, iată s' ordinul să te aleg. N.
XENOPOL, ca. TDRG

12

√ (= pas.)

Refle. V A-si pune candi-
datura (pentru a fi ales), a fi desemnat
prin vot pentru un post anecare (de deputat etc.)
Foarte bine ai socotit... să te alegi deputat.
N. XENOPOL, ap. TDRG.

O să te alegem în divan. PAS, L. I 17
Vă revine vouă, tovarăși delegați sarcina
să alegeți primul Comitet Central al
Partidului. GEORGHE DEJ, A. P. 33.

√ (Mai ales Jur.)
direct

IV. 1. Trans. V a hotărî, a de-
cide.

3 exp. nfr.

Județul nu poate să
aleagă, cine a făcut răutatea. PRAVITA MOLD 1855
Numai sabia va alege! TEODORESCU, P. P. 110
Urma alege = la urmă se decid lucrurile, la urmă
se va hotărî cine-a avut dreptate etc. [H] conda-
grasă! Auzind fătul babei cuvintele fetei, au călăit
în sine: Bine, bine! Om vedea, Urma va alege!
SBIERA, P. 142. Clopotul se alege = a ceea după
moarte se cunoaște. ZANNE, P. VI, 513. (In vechit)

H 1482.
Tem
spatrat!
H m

A alege într'un
sfat = a decide unanim, a prinde o deciziune
unanime. Cu toții, într'un sfat, aleaseră, cu vidra
cintă amândouă monarhii afară să se gonească.
CANTEMIR, ap. HEM. 804. (In vechit)

H me responsabil papiu
484.

A alege cu sfatul sau
a-si alege sfat, să... = a decide în urma unei con-
sfătuirii. a prinde o deciziune, après en avoir dé-
libéré. Au ales cu sfatul, să nu rămâie neprietenii
în urmă. N. COSTIN, LET. I 184. Turcii și-au ales
sfat să mai aștepte. DIONISIE, C. 208. Se alege
pricina asupra cui = a cade pricina asupra cui.

√ (In vechit)

la responsabilte retonbe sus qpa. Pricina acestei
scârbe asupra acelor boieri s'au fost ales: asupra
vornicului Sturzii, cum că... se pune împotriva Dom-
nilor. N. COSTIN, LET. II 83/36.

2°. Refl. A se decide, a se hotărî, a se vedea, a rasi la inven-
că, a se sfârși într'un fel sau altul.

Th | i | i

I-am dat danie toate părțile mele... câte le-am stă-
pănit eu și câte s'ar mai alege, după ce s'ar afla
scrierilor URICARIUL, X, 75. Când se va împărți
moștarla de bărbat, ...să gădă acolo, cu cheltucala
bărbatului, până se va alege ce cum va fi. PRAV
MOLD. Basarab-Vodă pându, la ce se va alege
lucrul. N. COSTIN, LET. II, 126. Si au tot cam
zeticuit pe Nemți și nu s'au putut alege [lupta].
NECULCE, 18. II, 439.

1a
√(a. 1753).
1862.

√ Parcă în fundul țării a-
mortite s'alege-un ful de
colb. CAZIMIR, P. 125

(Uneori precizat prin
complimirea din două una din două
pe la un fel, într'un fel, care pe
care)

Având războiu și cu împăratul persesc, altă
parte..., având război cu Turcii..., căntă să se aleagă
la un fel. DIONISIE, C. 214. - Să se aleagă

| i | a

care pe care. - Apoi nu s'a ales?

√ Eu am stat în preaj-
ma cancelariei ca să a-
flu ce strategie cu tine SA-
DOVEANU, N.F. 149. Până
la urmă s'alege
BENIUC V. 150

Aliatii ei au intrat în Berlin?

SADOVEANU, P.M. 229. | Unipers. A
se alege, să... = a fi hotărît de
saartă, ursit, merit, să...
Arde-mi-

1a | au

-- răimăne!
H (Superstiție)

te-ai, cotră des! Văd bine că s'a ales, Din tine să
nu mai ies! ALECSANDRI, P. P. 252. A i se alege culva
(din două una sau într'un fel sau altul sau la un
fel) = a se sfârși într'un fel sau altul, a se decide
ceva pentru cineva. Tar-i bot-
nav săracu; hai să chemăm niște pochi, să-i facă
niște masle, că pe urmă, ori s'a'ndroptă, ori a mură,
incălea să i se aleagă din două una. POP. Măchi
toan, în Tocnoiu, HEM. 803.

1a | a

Aleagă-se!
= fie ce-o fi, în tâmplă - se ce s'o
tâmplă. Com. i. PAVELESCU (Izvor,
Bămborita). A i se alege cui
de ceva = a mai avea poftă (ureme)
să...

1 Mai

Biata femeie,
noptile le făcea zi. Nu i se alegea nici de mâncare,
nici de odihnă. Atăta dor și foc avea, să-și gă-
sească bărbatul pe care ursita i-l dădese. ISPIRESCU,
L. 58. A se alege cineva ceva = a ajunge,
a se face, a deveni.

Iară pe urmă mare bețiv s'a ales acela. N. COSTIN, LET. 1A, 21/33. Dufulescu s'a făcut frate la schitul de la Durdău... Nedelcu s'a ales un pungaș de rând; acela, de când era în școală, fura, de stîngea. VLAHUȚĂ, D. 101.

(Construit cu de sau din) A iesi, a rămănea, a rezulta.

Dacă nu ești el, cine știe ce se alegea de capul miu! ISPIRESCU, L. 301. Muncesc, muncesc și nu s'alege nomica de mine! CREANGĂ, P. 200. [Dacă aș traduce pe Gogol,] ce s'ar mai alege din descrierea Bărăganului? ODOBESCU, III, 200. De voi nimic nu s'a alege! ALECSANDRI, P. 174.

1 em

Expr. A se alege prof (pulbere, scrum, cenușă) de ceva = a nu rezulta, a nu rămănea nimic.

Un mitocan, mă rog! Zice că-i negustor, alege s'or praful! CARAGIALE, T. II, 15A. Praf și pulbere să se aleagă de capul lui! ISPIRESCU, L. 127.

(Rare trans.) Poti să bati vântule mont, Pulbere o'alegi din cort. BANUȘ, B. 30. A se alege cu ceva (din)... = a rămănea cu ceva, a profita

✓ sau complicități prin praf, pulbere, scrum, etc

1... H1 L... H1

B (după X), etc

1 em

✓ ce s'a ales din lăcrășurile la dăseși uole în tuai 4 pm. A. BOVEANU, N.F. 33. Gimenea nu știe... Ce se mai alege și din noi. BENIUC, V. 102

Inșă, de se va lăsa omul în voia soartei cu această plântă delicată și sugubășă, apoi se va alege mai cu nimic! I. IONESCU, C. 170. Cu alăta s'afules el din călătoria sa. DRĂGHICI, R. 40. Dintr'o păreche de boi, m'am ales c'o punga!

L u H 10/3

1a. H 170/14

de la bunuzen cu damba, Sez. iv 177

Somnul Marica voia să te convingă că trebuie să rămâi lângă el... dacă vei să te alegi cu ceva... PAS, Z. I 318

Acestia se alegeau... ocazi răți de femei și câteodată bătute de bărbații ceibăți. PAS, L. I 69. Este rusine să muncesci. Răm e și na te alegi mai cu nimic după ce robotești și să se ingrăbă numai stăpâni. id., 56. 77. Poate că se alege de la Kemite și cu o meserie. id., 76. 147

Până la urmă s'a ales cu luna plină de glod. BENIUC, V. 140

Bini t'atata lume largă, M'ale-
sei c'o puică dragă. TEODORES-
 CU, P.P. 325. | Trans. A profita,
 a trage folos. Moldoveanul nu
alege nimică din hrisca anului
aceluia. i. IONESCU, C. 105 / 19

[Prez. ind. aleg. } Am. Perf. s.
alesei (învechit și pop. Ban.) alesul,
 HEM. 809, JAHRESBER. III ~~242~~;
 part. ales.]

— Din latin. allego, -egi, -ectum, -ere (pen-
 tru eligere; Thes. ling. lat.), păstrat în Italia în-
 treagă (v.-ital. alleggere, v.-veronez, v.-milanez ale-
 cer etc.).

1. ALEGERE s.f. alegerea
~~de a alege si rezultatul ei.~~

1°. Separare, iesire la supra-
față; despărțire; distingere, deosebire.

(~~chim~~) Despre sub-
stanțe, materii etc.)

Din zărut ce rămâne după alegerea
untului, se face urdă bătută. (Culat, in Transilv.), ap.
HEM. 806. Alegerea seminții din căpșani se face cu
mare greutate. I. IONESCU, C. 164. Niciodată în viața
nu pusese atâta grijă în alegerea cărării. VLAMUTA,
ap. TDRG. 478.

1/a H 161/27. 1 lui

2. Seveau în deasta și în
stânga, fără alegere. PAS, L. I 77

2°. (Jur.) Hotărâre, decizie, seu-
tiută.

1/a

Judecătorii... sânt indatoriti spre
a face alegere pricinii. PRAYLA (1814), 113. Se cade
a se pleca preutilor, cum are în troniși pe la linnu
noastră spre alegerea necurățiilor noastre. VAR-
LAAM, C. 306.

H 13/7. 1/a

3°. Hotărâre, decizie, etc.

tendință, mai în favoarea unei persoane sau a unui
lucru, faptul de a prefera pe cineva sau ceva.

Am făcut alegere de în multe și
bogate pravile. PRAYLA (a. 1652), ap. GCR. I, 158.
Dumnezeu... a încercat pe om... cu o inimă liberă
și liber în alegerea sa. BALCESCU, M. V. 4. Incet,
incet, nora s'a dat la brazdă și baba era multă-
mită cu alegerea ce-a făcut. GREANGĂ, P. 7.

H 158/31.

[Omul]

4. Se alege (se alege) lui
(Mai adă da pt.) PAS, L. I 107

5°. Beseruirea de către popor,
prin vot universal, egal, direct
și secret a reprezentanților săi
în Marea Adunare Națională.

Am regretat prinșinul pe ca
se i l-au dat... la alegeri. OVMi-

Niciodată nus'au mai
pomenit pe lume a-
legeri, alăt de libere și...
de deosezalie.
STALIN, D.L. 50.

TRIV, B.F. 39. Se solicitase un
guvern, venise altul, se negațeau
alegeri. PAS, L. I 122. Dacă birul
în Algeri, este iarăși pețit la
cărma. id., ib. 154.

111. Organizarea lui de
partid vorp. internat
pe principiul alege-
rilor democratice.
I.P.C. 1971.

Partidul bolșevic
se prezintă în alegeri
în bloc, în alianță
cu muncitorii...

ib., # 489. X] desemnarea

Și înființarea Congresului
Partidului Socialist Italian dea
reprezentanți în alegeri pe liste
unice cu comunistii... decon-
fracșă... justrăea drumului
nostru. (GEORGHILU-DE), R.P.13

prin vot a unor reprezentanți
sau delegați (în diferite organi-
zații). ~~Reprezentanți~~

Plenară [C.C. al P.M.R.]

Consideră că este necesar ca... să se
treacă la alegeri de sindicale.

SCANTEIA, 1949, nr. 1320. Alegerile
sindicale sunt un examen serios al
capacității noastre de organizare...

a maselor. ib., 1949, nr. 1321. T

[P.P. - legeri.]

Abstract verbal al
- Infinitivul (cui alege

(F) Alegerile generale care
au loc în Anglia pot să se po-
tească în unele din
cele mai dezastruoase situa-
ții economice și politice din
istoria sa. ib., 1951, nr. 2138
Ținta politicii noastre electo-
rale este să aducem la capăt pe-
tru face în centrul alegerilor.
id., ib.

da

ALEGÓRIC, -ă adj. se alegoric, caracteristic alegoriei; învălit, acoperit, ascuns, în ~~pi~~ pildes. [Transeea] desparte două lumi ... desparte Trecuturi cu cuprinsul alegoric, descrie fiecare 'n câte-o carte. CA. PETRESCU, V. 68.
 (Cu funcțiune advertivală) Stema Repu- blicii Populare Române reprezintă alegoric bogățiile Patriei noastre.

car alegoric

-N. din lat. allegoricus, -a, -um
 idem.

da

ALEGORIE s.f.

Vorbire figurată, care cuprinde, sub înțelesul literal, un înțeles ascuns, figură poetică (o metaforă continuată) și (~~pozi-~~ extensiv) și formă artistică. Vecernia și utrenia arată prin alegorie, că sfinții întru această lume, ca întru o seară sfârșindu-se, se vor sculți la utrenia învierii ceii de obște. MINEIUL (1776) 5. pr. Cimpoiesul își desvâlește... toate florile ritorice, împodobindu-și vorba... cu alegorii și cu metafore. M. KOGĂLNICEANU, DACIA LIT. V. 36.

/a

[Si: ~~si~~] (în veohit, după n. grec.) aligorie s.f.

Pl. -rii.

-N. din lat. allegoria idem.

cred că nu
 e corect să
 scriem
 B.C.

~~ALEGORIST, -ă s.m. și f. Persoană care explică lucrurile prin alegorii. [Pl. -risti, -riste.]~~

~~-N. din fr. allegoriste idem.~~

13/7

ALEGRU -A adi. (P. Invechit) Viom, vesel,

sprinten. Era un om prea alegru.
PANN, E. II 13/7. Cea mai alegra aris se-
mana [cu] un prohod. C. NEGRUZZI, I
292. Se vede vanatorul mare, alegru,
sprinten. ODOBESCU, III 89.

2°. Spec. (muz.) = allegro.

- N. din fr. allègre idem.

ALEGUS s.n. Alegere sau
Separare a vitelor mici, unele
de altele. COMAN, G.L. [Pl. -gusuri.]

- derivat dela alege cu suf. -us.

ALEGUT! interj. (Bucov.)

In latari! Se intrebuințează de femei nănai când
mulg vacile, spre depărtarea viteilor, ca să nu sugă;
ele spun alegut! = „dă-te'n futuro, alege-te”. MARIAN,
— Derivație spontană dela alege cu suf. -ut.

ALEGUTA' ob. I. (Regional) A
lua vitelul dela vacă, pentru a
a putea mulge. Com. TOFAN (Bucov.)

- derivat dela alegut.

da

ALEI! interj. (Mai ades în poezia pop. și mai ales în poezia epică) Exclamație al cărei conținut emoțional variază după felul sentimentului din care se naște invocarea (cu excepția ~~sentimentului~~ notei ~~de~~ dureroase care nu predomină însă).

te
re

Alelei, murguleț mic, Alei, dragul meu voinic! De-ai putea la bătrânețe, Cum puteai la tinerețe! ALECSANDRI, P. P. 73. Alele, Doamne sfinte, Doamne sfinte și părinte, Mai așază-mi gândurile! IARNIK-BĂRSEANU, D. 125.

2 /a

re

... Alele, fecior de Sârb, De ce-ai seos nevasta'n târg? BIBICESCU, P. P. 283. Pentru rîmă Alele, Iocii' al meu! POP., ap. HEM. 813.

2
te

v. cf.

Alei! Moarte grabnică, Când în sat tu ai intrat, De mine n'ai întrebat! MARIAN, I. 178. Alele, mergând pe drum, Bătrânețele m'ajung. DOINE, 906. Alei, tu, stea de seară, O să te întreb... Alei fie, stea de seară. SEZ. IV, 143. Despre Nistru către Prut, Alelei, ce drum bătut! POP. (București), ap. HEM. 812. (Cu d'protetic) D'ale, Gheorghe, bun voinic, Ale cui săpt' cesteia oi? BIBICESCU, P. P. 252. Dale-le-le, pășăfle, Ce cântași pe rămurele Amarul inimii mele. i. d. i. 6. 24. Dali, bado, dragul meu, Unde găși tu murgul tău? POP., ap. HEM. 813. Teste-Abrud, peste Ajud, Dalelei, ce drum bătut! POMPILIU, B. 246. (În poezia cultă a fost introdus de ALECSANDRI) Alelei, Doamne! Cum zburau Voinicii toși cu mine! P. III, 442. (În proză) De către CREANGĂ Alei! Femeie nepriecută! Ce-ai făcut? P. 88.

v. te re

te

1 i. d. i. 6. 24. re

v a fost introdus

te

[S: alé, alele',

Primum ut. allei]

alldlei', dale', dalelei', dalelele'

interj.; (pentru rîmă) aloleu' interj.]

— Inrudit cu bulg. ótele', idem. Cf. noțeu.

see

ALEJVERIȘ s.n. v. alisveris.

ALELE interj. v. alei.

ALELEI interj. v. alei.

ALELELE interj. v. alei.

de

ALELUIA: interj. (în cântece
bisericești, mai ales în psalmi) Ex-
clamație care în limba ebraică
înseamnă: „Lăudați pe Domnul”. ↗

Alf-
luia lui Aggeu și Zaharia. Lăudați Domnul de ceriu.
CORESI, ps. 400. Cântă „aleluia” și „Doamne mi-
lueste”. CREANGĂ, A. 39.

Expr. (din faptul
că la înmormântări se cântă psalmul
118, cu aleluia, o' a născut locușimea)
A-i cânta (cuiva) aleluia, a-i face
prohodul, a-l înmormânta. ZANNE,
P. VI 475. | Fam. (Aleluia fiind ca
și amin răspunsul cântăreților către
preotul care scroeste leturghia, a luat
înțelesul lui amin) S'a sfârșit;
s'a dus (pe copă). ↗

De cumă nu te are la stomac
oreun ciocoitu de pe moșie, aliluia! N. XENOPOL, ap.
TDRG. 479. Frumusețe, tinerețe, aliluia! ap. DDRF.
[Și: aliluia.]
— Din ebraicul hallelu-Jah, prin mijlocire slavă
(iar cuvântul slav din grec. ἁλληλούια).

nu

(I. S. ~~...~~)
ALEM s. n. interj. (Sucechi)

1° Semiluna sau steaua din vârful minaretului unei
moschei. La o minar / a unui geamii, în mijlocul
alemului, s'au arătat o cruce. E. KOGĂLNICEANU, LET.
III, 286/. De vor pune semnul lui (adecă alemul)
în vârful turnului, îl va lăsf. MAG. IST. 167/.

/e
/a I I.

2° (Sucechi) ↗

Stindard, cu semiluna în vârf, pe care îl primeau
domnii români de la sultan, ~~simpronu~~ cu celelalte
insigne ale suzeranității. Și mie, trimițându-mi o
pală și-un alem... ALECSANDRI, ap. ȘIO. II° 5.

Expr. (Muscol) Nu e
de aleam = nu e de pri-copsca. RĂDULESCU-CODIN.

II. Interj. (Numai în expresia)
Alam de el! = fericit de el. RĂDU-
LESCU-CODIN. s.n. (ad II)

[Și: (ad 13) aleam alam interj.
— Din turc. alem semilună, stea, stindard.

ALEMI vb. IV. (Cuvânt întâlnit numai în poezia populară, cu înțeles neprecizat; explicat în diferite chipuri: Tras
 A străbate în lama (= culcușul) soimului; a vâna (HEM.);
 a stârni pui de soim (CADE); a prepara, a îngriji, a se ocupa
 de ... (TEODORESCU, P.P. 22.) Unul sulite-mi strugeste, altul
căi ba bunimi hrănește, altul soimimi îmi alenește.
 id. rb. 86. [Prez. înd. alenece.]

- Etimologia incertă. Dru ad + lama
 "gaură sub pământ." HEM. (??)

da

ALENE adv. ~~af~~ Într'un
 mod lipsit de vioiciune, trădând
 lene; cu lene.

le
 1,

cu lene / Linda Raiovine'n chiosc a-lene. Privește prin
 zăbrele... ALECSANDRI, P. III 77. Te urmăresc
 săptămâni. Un pas făcut a lene. O dulce strângere
 de mână. EMINESCU, P. 76. Spicete răscopte... se clă-
 țuan a lene, încovoindu-se în văi și dealuri de
 aur ruginit. DELAVRANCEA, S. 195.
 Mișcu și el picioarele
 a-lene / unul după altul înaintea lui, numai să zică
 că umblă. ISPIRESCU, 1933. Fumul alb alene din
 cămin. COȘBUC, B. 8. Se sculă cam a lene. RETE-
 GANUL, P. IV 13.

√ la (I)
 Ite H e m m
 H i e s e
 H 34.

Ghirleanzi se lasă - alene de pe balcon - ca brațe oboșite.
DENSUSIANU, L. A. 15. ... Multimea de soi artificiali (= feliașe)
... la lumina cărora ne mișcăm alene impotentele
noastre personalități. HOGAS, DR. II 170. M'am întors
alene și am privit zăgrăveala pridvorului.

GALACIŢION, O. I HI. Tucet, încet, frunza dudului
începu să se miște fășăind și umbrele de pe pământ
se plimbau alene pe fața omului. PREDA, I. 162
Albastre campanule în lumina, Polruil fii și-l
leagănă alene. CAZIMIR, L. V. 23. (cu func-

țione adjectivală) În reproșul nopții se audea ...
susurul alene al vântuțului de vară. ODOBESCU, ap.

HEM. 822.

Te iviri... alene,
Zorile nori. BENIUC, V. 120

- Compus din a/s + lene.

me

ALENSIG s.n. (Înviehit) Dusmănt (în inteleș colectiv)

Alenshiq = inimizita. ANON. CAR. | (Concretizat) Dusmaa.

nul mânia să o au facis în aleamul meu și m'au
pus pe mine lui alensug. SICRIUL DE ADR. AD. CCB.

Lie

H 117/29

[Pp. - siguri.] Și : (în vechit)

alensug s. n.]

- din magh. ellensig idem.

nu

ALENZUI' vb. IV. (Înviechit și regional) A dezaproba, a fi împotriva, a nu încuviința. Alenzuiösk = contradic. ANON. CAR. [Pres. ind. alenzuiesc.]

- Din magh. ellenesmi den. Cf. BULL. LINGU. II 40.

nu

ALEO' ! interj. v. oleo.

ALER interj. v. lerui.

nu

ALERCINA' vb. I. (Neobișnuit) A alerga. *cu înțelesul probabil :* Alercină ca un într'aripat în Damasc. DOSOFTEIU, v. s. 196.

- Pare a fi un derivat din alergă.

da

ALERG s. n. (Neobișnuit) Alergare, alergat. Derivatori să se întrecă la nepesii alerguri. COȘBUC, AE. 90.

H ntreacă

[pp. lerguri.]

- derivat din

- Substantiv postverbal din alerga (format probabil de Coșbuc, care întrebuintează des acest fel de derivate).

da
 ALEARGĂ vb. I. I. Intrans
si trans. 1°. A alunga, a goni
 din urmă. Repl. [Uluiul] se ține
după [porumbel], il aleargă și
urea... să-l prinză. ISPIRESCU,
 ap. TDRG. ~~479~~ Pereii e aleargă
Turcii! ZANNE, p. VI 421. | A ur-
 mări (pe cineva).

la dărușel...

H 479.

H De

Tinere Hușean... Dacă... bei ajuta... Pe el foia lăst
 Și te-oiu alerga și te-oiu imbucă. TEODORESCU, P.
 P. 449. | Repl. (= ~~reciproc~~ reciproc)

la

Vă vedeți alergați niște
 câini lătrând terribil.
 DUMITRIU, B.F. 36

A se alunga, a se goni, a se
 zbengui; a se urmări. Roate le
se ale[a]rg[ă] una pe alta și
nu se ating nici odată. ZANNE, P.
 I 537. Se aleargă în joc ne-
bunatate. GIB. MIHĂESCU, S. 420.

Trans.

2°. (Construit cu complementul
 ochii, întru buintat ^{cu înțelesul} ~~metonimic~~ pentru
 privirile) A arunca, a purta în de-
 părtări.

Ostolul... Numai ochii săi
 mișca. Vulturește-i alerga. Pe cea zăre cenușie. ALE-
 CSANDRI, P. II, 10. Își aleargă viteazul ochii departe,
pe mări. COȘBUC, E. 15. | Nota: propozițiunile ~~pot~~
~~da~~ nu se mai ostenește ~~de a-și~~ aleargă ochii
peste rândurile... cel de o aște inbită mând trase.
 BABAC, ap. TDRG.

la pre

la la

Expr. A-și alerga

gura = a vorbi repede, a spune
 pește-tindeni, a pălăvrăgi.

Cum s'a văzut cu noră'n
 casă, lelea Maria a și început să-și alerge gura prin
 vecini: că-i o de nimică... G. MOROTIANU, SĂM. I 121.

la

3°. Trans. (despre cai) A
mâna repede, a goni.

X₂

Din dos au alergat [el] calul.
DOSOFTEIU, v. s. 25. Într'una prin tuberi Roibii-și
aleargă și carul sălbatec îl poartă pe câmpuri. COS-
BUC, E. 240. Și pe urmă să se alerge [calul], până
se va umplea de suflet. DRĂGHICI, ap. TDRG.

Năvăliră

1a

deodată în goană ... doi călă-
reți, alergând fiecare câte o pe-
reche de cai. PREDĂ, I. 43.

9 Refl. (= ped.)
nu

De-ți-s
dragă, bade, dragă; De nu, tată, tumea-i largă,
la-ți murgul și fi-l alegă, De-ți cată alta mai
dragă. IARNIC-BĂRSEANU, B. 232. A gonit
cail la curse, a-i face să se ia la întrecere. Acum,
hoieri, să alergăm cail! ALEXANDRIA, I. 101.

H Spec.

H 15/18

marele tău calul nu-ți alerga
= nu te lua la întrecere (ca am-
bitie) cu cei mai puternici ca
tine. Cf. PANU, P.V. II 155. Absol.

H 55/4

1u

Am uitat să spun, că numai armăsari și
tepe sunt primiți să alerge. C. NEGRUZZI, I. 36.

1z

4°. Refl. (Despre anumite competiții

sportive în care concurenții se întrec unii
pe alții alergând) A se desfășura, a avea
loc. haine se alegă cursa București-
Csiurgiu și retur. ZIARELE. Când se alegă
finalele campionatului de ski? ib.

A-și alerga calul (înaintea cuiva) — a-și face mên-
drele, a-și permite multe. donner carrière à... en
faire à sa tête. (Stăpânul) mă are hăt bine la
inimă și mă lasă une-ori de-mi alerg cail, cum am
postă și plăcere. POP. (Transilv.) ap. HEM. 830. D'ăia
mi-am alergat cail aici, înaintea D-voastră (— am
cutezat să seriu acestea), fiind-că că știu de Ro-
mâni... și Românul... e îngăduitor. ISPIRESCU, ap.
TDRG.

H Cal

5°. Trans. (Complementul este locul pe care sau în care se face mișcarea) A, cucerirea, a bate.

Eu alergă astăzi calea. BIBLIA (1688), 171. De-atunci eu alergai Lumile de-a rândul. COȘBUC, F. 123. Astfel prin largul palat... rândunica zboară și mândre 'ncăperi cu negrele-i aripile alergă. idem, E. 240. Multe pășeste el, alergând lumea în larg și în lung. ȘEZ. V, 139, 20. Căfelușă șargă, Tot câmpul alergă? (C. Coasa). GOROVEI, C. 111.

+ le

II. 1°. Intrans. și absol. A

merge în fugă, în goană. ~~Ca o nebună~~ alergă din stâncă 'n stâncă. KONAKI, P. 86.

/a

Scumpul mai mult păgubește, lenesul mai mult alergă. C. NEGRUZZI, I 248. Au alergat cu grabă... să vadă ce era. DRĂGHICI, E. 165. Cau cau alergă ală- tura 'nspumati. EMINESCU, P. 212.

H 165/31.

Leib alergă de dimineața până

În antrenamente, nu se-a-
leargă niciodată tare, adică
cu viteza de la concurs. REG.

noaptea, însă nu găsește o po-
sibilitate sigură de câștig. SA-

CROS, 23. V. Țăriță din noștra

știa, N. 97TV

tul [a] alergare în ținș. PHS, I 53

Intr'un suflet alergară și spuseră împănătuțului ce auziră. POP, ap. HEM. 828. Ea alergă 'n fugă mare. ALECSANDRI, P. E. 353. Nu fugi (sau: alergă) după coala care nu te așteaptă. ZANNE, P. V. 191.

... H

leapam ca furtuna. BENIUC, V 23

Controlorul, alergă pe culor. DV-

Neurizor fuged, fuged, Cum se fugu nu fuged, Ci săreș tot țepurește și-alergă tot ogărește. POP, ap. HEM, 828.

Te /a /a

MITRIV, B.F. 8

la

+++ ib.

(despre gură) A se mișca repede, a umbla într'una.

++ ib.

Gura desfrânată mai tare alergă decât peatra din deal răsturnată. ZANNE, II. 169. A se grăbi, a da năvală (la) *. Măgulitorii... alergă cu călnea, tătăind stăpânitorii. KONAKI, P. 258, cf. MARCO-

H Fig.

vici, D. 3/3.

Cum vor vedea [boierii], că Măria Ta vii cu putere, îndată vor alerga și-l vor lăsa [pe Tomșa]. C. NEGRUZZI, I. 138. La copaciul căzut toți alergă să taie crengi. PANN, F. V. II. 187.

1a
H 87/11.

2°. Intrans. sau absol.

A fugi rătăcind, a umbla mult (repede) fără nici o țintă. [Robinson] iubea mai mult să-și petreacă vremea cu jucării, alergând zadarnic încocoace și în colo, decât să învețe. DRĂGHICI, R. 14. Dacă-i întâlni Măicușă bătrână..., Pe câmpii alergând, De toți întrebând, Pe să-i spuie. ALECSANDRI, P. P. 2. Alergă singur, și și noapte, în toate părțile. CREANGĂ, P. 140. A se răspândi, a se lăși cu lușoală. Poste tot pământul au alergat mântuitorărea voastră vestire. MINEIUL (1776), 188. O suflare rece prin dom atunci alergă. EMINESCU, P. 203.

Si-i spune ....
Fig 1

H 4/12.

H 206.

Alergă prin pădure bruma. BENIVC, V. 97

Intrans.

3°. A se lua după, a urmări în fugă (mai ales la vânătăre).

Alergă după ea / o spii fine. DUMITRIU, B.F. 191
Caravana noastră trecea
trece bleaga după oșpa
riturilor lui [Eminescu].
BENIVC, V. 28

Văzură un porc mistreț fugind și un vânător alergând după dînsul. ISPIRESCU, L. 40. Alergă după dînsul, bărbate, și nu-l lăsa. CREANGĂ, P. 178.

Cine alergă după doi iepuri,
nici-unul nu prinde. PANN,
ap. HEM. 1887. Fig. A căuta, a
umbla după, a rădăni spre.

1a

H 1827.

Ah! prieteșugul, care toată lumea îl slăvește și după care alergă! KONAKI, P. 100. Nu mai sînt copii, S'alerge după ciuburi. COȘBUC, P. 123.

H 84.
H 105/10.

A alerga după treburi = a merge din loc în loc, în urmărirea unor interese practice. | Fig.
(Poetic.) A se întinde, a se desfășura. Si de ceruri se izbestă [stepa] alergând spre răsărit.

MACEDONSKI, O. I 128. | A

se îndreptă spre .... ~~cu~~

~~Măscătoarea de dinu neșu să~~

cf. alergăciune. MINEIUL (1776) 207 ³/₂

Scopul social care este? In cotrô trebuie a alergă? BĂLCESCU, M. Y. 180. A se refugii, a luă refugiu, a recurge la... [Povățuește-mă] pre mine, cel ce alergă supt acoperământul tău. MINEIUL (1776), 198. De le trebuie o doagă, o silă, încă alergă la Moldova. N. COSTIN, ap. DDRF. Alergă la împrumut. TDRG. 479. A alergă (pe) la toți pentru cineva = a cere sprijinul altora pentru cineva. (Jur.) A apelă. Oricare răpitoriu nu va primi legea, cămu l va giudecă giudețul, ce va alergă la alt giudeț mai mare... PRAVITZA MOLD. 106.

l u

v (Turechit)

H 1001

[Pres. ind. alerg.]

— Din *allargare: alb. lărgôn, „depărtez”, ital. allargare (in mare, „In die See stechen” TDRG.), genovez alargar-se, „a se depărta”, sard. allargare; cff. portg. passar de largo, „a trece în depărtare”. Despre urmele sensului „departe, depărtare” ale lui largus în rom. cff. larg. Forma primitivă *alarg s’a prefăcut în alerg sub influența lui mery (pentru arom. alag, „alerg” cff. istro-rom. meg, „merg”).

da ALERGACIU s.m. (Neobisnuit)

Alergător, „sero călăret”. COSTINESCU. Sistem alergaci
- derivat dela alerga cu suf. -aciu. cufi. MURNU, O. 129
la Corăbii Keintie.

ALERGARE s.f. 1.° Actiunea de a alerga. Stunci te oboseste Eterna
alergare. EMINESCU, p. 125. ? ABCDEFG

2.° Fig. oboseala, osteneala.

Văzând un vânat
aşa plăcut că-l câştigă fără alergare, îndată şi
plecă cu ostiri în ţara Moldovei. ZILOT, CRON., ap.
HEM. 1933.

~~cf. 834~~

834.

3.° Cursă (de cai etc.) Tot orasul ...
se adunase ca să privească alergarea

[Cursă de cai, hi-
podrom. La Constanta gare = câmp de curse, hipodrom.
alergările de cai au
loc la 15 August în [Pl. - gări.]
Fiecare an.

Com. V. BĂJANICA - Abstract verbal al
TEREVOIA - CONSTANTA

ALERGĂRISTE s.f. (Invechit) Aler-
gare. / Loc unde se rân la întrecere
caii; hipodrom CADE. [Pl. - risti.]
- derivat dela alergare cu suf. -iste.

~~ALERGAT s.n. Actiunea de a~~
~~alerga; alergare, alergătura.~~

ALERGĂRET, -EATĂ adj. Căruia îi place
să alerge, să se apite; care umblă mult;
(peior) care-şi pierde vremea colindând
de colo până colo.

Derivat dela alerga cu suf. (ă)ret.

da

ALERGAT s.n. Acțiunea de a alerga; alergare, alergătură. Alergatele cailor. DOSOFTEIU, v.3. 32. Acest alergat... au trebuit a-l face. ZILOTZ CROV., ap. ~~HEM.~~ HEM. 834.

Loc. adv. Cu alergatul, pe alergate într' alergate = alergând, curând, în fugă. Boișrii iesiră într' alergate. DOSOFTEIU, ap. HEM. 835. Tată mă duc la iad cu alergatul. PANN, E. III 66/13. [Pl. -gatură și (în vechit) -gate.]
- Abstract verbal al lui alerga.

ALERGĂTOARE s.f. 1° (În vechit)

Alergare. Aștern pe pânză... chipuri diafane de caie de alergătoare... și de jockey pestrji. ODOBESCU, III, 149.

2° (În vechit)

Loc de alergări. [In acest cadru] se vede... o împrejurare de zăbrăle... formând o arenă...; cerbii intră în alergătoare prin poarta din dreapta... un călăreț... în goana calului, trage cu arcul într' înșii. id. III 110.

3°. (Tes.) Unealtă pe care târaueră ascensă mosoarele cu tortul depănat, pentru a urzi apoi pânza (cu firul casei sau pe riste pari socotite a fi depărtate unul de altul atât, câtă pânză voeste să țeară). HEM. 839.

[Pl. -tori.] și: alergătoare s.f. MARIAN, ap. HEM. 839.
- derivat dela alerga cu suf. -(ă)toare.

ALERGĂTOARE

ALERGĂTOARE

ALERGĂTOARE - OARE adj, s.m. și f. I. Adj. 1°. Care alergă, care se găzduiește. Albina pe câmpii alergătoare. Se vede din zori. KONAKI, P. 269. Novăzeci și nouă de picioare alergătoare. MARIAN, v. 24. | Fig. Vre-melnic mealmice timpuri, de grabă trecătoare și alergătoare. TICHINDEAL, F. 91/6. | Harmic. Am nevastă, frățioare, țuțe și alergătoare. SEZ., ap. CADE. | (Omit.) (În expresia) Păsări alergătoare (și substantivat, f. pl.) = ordin de păsări, din familia struthionidelor, de proporții uriașe care alergă repede; trăiește în țările calde. Cf. TORG., ENC. AZR. (sub strut). | Piatră alergătoare (și substantivat, f.) = piatră de moară care se află deasupra și prin învârtirea căreia se macină grăuntele. Cf. pârpașă.

Piatră alergătoare se află de-asupra pietrei scârtoare sau scârtoare. (Frest, în Putna), ap. HEM. 838. (Substantivat) Pietrele de moară se aduc din Gorj și... se plăse cu 9 galbeni amândouă: scârtoarea și alergătoarea. I. IONESCU, M. 562. | P. ext. Sistem de măcinat compus din două două pietre (una fixă și alta rotită. În moară sânt trei, patru alergători; fiecare alergătoare se compune din două pietre, una de-asupra și alta de d/suf. (P. ext. în Valcea), ap. HEM. 837.

II. Subst. Persoană care alergă
de într'o cursă.

in-cursu. Dinaintea barierei este galaria de unde pleacă alergătorii. C. NEGRUZZI, 18 36. | Curier [Zell] să trimită pe Meccar, alergătorul lor. ISPIRESCU, V. T. 17.

(Hai ales la pl. ; obicei de muntă) ~~Personă care vestea~~ au dele mirile să vină să servească la masă sau să facă pe bucătari ; chemători ; poacăzi. Cf. N. REV. R. IV 71. | (jocuri) ~~din~~ din cei doi por- cărași cari aduc / la jocul „mingea” n opt” mingea celor ce-o prind. PAN-FILE, J. 23. | Alergător de noapte = pe care alergă noaptea după fate.

Destul au alergat alergătorii de noapte după pășunea păcatelor. OMILIAI (1640), ap. HEM. 837.

[Pl. - tori ; taare.]

- derivat dela alerga cu suf. -(ă)tor.

U.

Rude ale mirilor care ajuta la gătit și servesc la masă;

Spec. (Oltăria)

Recare

ALERGĂTURĂ s.f. 1° Alergare.

De alergăturile înșilor olăcari și tropatele picioarelor a neobosiților alergători, toată puterea de pe toată calca în corp se ridică. CANTEMIR, IST. 27. [Unii câni] se întrebuișează la alergături îndelungate după căprioare. ODOBESCU,

I de

Fre | I

II 64. | Spec. f. în forma alergătură

(Invechit)

Alergătură de cai = alergare, cursă de cai.

Locul alergăturii cailor. BIBLIA, 1377. [Alexandru Beizadea] li-bovnic era la băduri și la alergături de cai. N. COSTIN, LET. II 114.

Alergătură de cal = mă- surătoare aproximativă de distanță.

37¹

nu corespunde pop. lui

Era... la depărtare numai de o alergătură de cal... un deal mare. BALCESCU, ap. TDRG.

Și apoi veni o fată... și a spus aceluia, gâfâind de alergătură... V. ROM. ST. AN II m. 12 1950.24.

2°. (Cu sens peiorativ)

Alergare netrebuincioasă, fără rost, zadarnică, fără izbândă, oboseală. De geaba i-a fost toată alergătura și munca, că nu le-a mai putut prinde. MARIAN, SE. II 202. Vizite pe la vornicie, la postelnicie, la agie, la casa poștei, alergături care au dăinuit vreo zece zile. GHICA, ap. TDRG.

ici ~~scrieri~~

? S. 200

Expr. Cal de alergături = cal (fig. persoană) întrebuințat fără nici-o crutare, la orice nevoie. HEM. 833. (În-

vechit) alergături de mucenicie sau alergătura nevointei = trudă, muncă.

Cf. DOSOFTEIU, V.S. : 22, 14, 10, 59, 2, 137, 2, MINEIUL (1776), 1052.

! muncă intensă, deplasare continuă, pentru aranjarea lucrurilor mele gospodărești. Astăzi mă simt obosea de prea multă alergătură. Com. V. BĂLĂNEȘTI, TERES-VODĂ CONSTANȚA

(Regional)

3°. Agonizată. Ne-au luat toată alergătura noastră, strânsă cu mare anevointă. Com. RĂDULESCU.

[Pl. - turi.]

- Derivat dela alerga cu suf. -(ă)tură.

! ALERGĂU s.m. Alergător. ~~alergău - alergător, curător...~~ din alerga L.B. [Pl. - găi.]

- Derivat dela alerga cu suf. -ău.

! ALERT, -Ă adj. (Frantuzism) Vioiu, agil; iute (la mișcare). Cor-pul poate rămâne alert. ALAS.

24 II 1935, 5/6.

- N. din fr. alerte idem.

mu

ALERTAT, -Ă adj. (Frantuzisui)
Făcut atent, prevenit (câ se apropie
a primejdii); alarmat. Cf. INS. I.EȘ.
II nr. 3, 477.

- N. dela

da

1
ALES s.n 1°. (vechit)
1°. (descurcare)

Cartea acestor 12 boiari de
alesul și hotărnicia acestii moșii de la Godeani.
MSS. (n. 1697), ap. HEM. 851.

Hotărnicie (In-
vechit) Hotărnicie. Multe
sfaturi, într'o parte și într'alta zbatându-si până
la anul sau trăgânat alesul lucrului. CANTEMIR,
HR. 924. (In vechit) Rezultat.

Rezultat Dimitrașcu-Vodă, grabnic
la domnie..., n'au așteplat alesul oștirilor între îm-
părași, să vadă cum își vor alege. MUSTE, LET. III

I de

1 a

li
ten

H 51/27.

2°. Spec. (Qierit) (Ban.) Săs-
bătonea păcurarului (la 22 Aprilie)
(LIVBA-IANA, M. 109); acceptare economice
~~sa oile~~ întăria nu soare a oilor și
~~intă~~ întărie separare a nucilor
dintre oi, ~~oțătione~~ (MARIENES-
CU, ap. HEM. 852). La ales se îm-
podobeste strunga. LIVBA-IANA, M. 109.

(Regional) Ales = exclamatie ~~ca~~ care se
strigă când se alege oile la strunga.
HEM. 853. Strigam oilor : - Ales...
ales, ales. Cele sterpe rămânneau afară.
Cele cu lapte rămânneau în ocol. CA-

MILAR, c. 46. Separarea oilor vulgătoare
de cele sterpe când sunt aduse la muls.
COM. V. BĂJĂNICĂ TEPEȘ-VODĂ CONSTANȚA

Alegere (3°, 4°)

3°. ~~Faptul de a alege și de~~
~~2. alegea ei.~~ Cu alesul tuturor
boierilor... l-au rădicat bonn.

NECULCE, LET. II 254/13. →

Mă dusem pe sat în jos, Să-mi aleg drăguț fru-
mos; Amar de alesul meu, Căm mi-am ales eu de
râu! IARNIK-BĂRSEANU, D. 180. | Loc. adv. →

De ales = de preferat ~~preferabil~~. Mai de
ales și mai cu putere taste înțeleagerea decât vorbela.
CARAGEA, L. 95/22.

Pe ales(e), pe
alesul sau într'ales(uri) =

a) (cu funcție ne adverbială) ale-
gând, făcând alegere, cu dreptul
de a alege.

Ti-ai cântă cân-
tecul cu viersuri; ce, n'am de agiuns muzică, să-ți
cânt într'alesuri. DOSOFTEIU, V. S. 112. Au zis să-mi
dea 60 de prăjini de păpușoiu, să-mi aleg din 300
de prăjini, care mi-a plăcut mie...; dar, când am
vinut... au pus pricină, că mi mi-a da într'ales. DOC.
(s. XVIII), ap. HEM. 850.

Șapte să'njunghii tu junci... Zeilor... și șapte mi-
oare pe-alesul. COȘBUC, E. 106; b) (cu
funcție ne adjectivală) ales, ne-
obșnuit, nu de toate zilele.

Șapte mii de Tătari, tot in-
tr'ales oșteni. COSTIN, ap. TDRG.

Făcui dea podișcă din scânduri tot pe
alese. GORJAN, H. II 73. Nu caut vorbe pe ales, Nici
știu cum aş începe; Deși vorbești pe înțeles, Eu nu
te pot pricepe. EMINESCU, P. 269. Între domni, dar
orișunde... Știe ea răspunde Graiu pe-ales, neted
ca apa. COȘBUC, R. 76.

Pe nealese =
una peste alta, una cu alta, de-a-
valma.

Participiul (lui) alege

Abstract verbal al

V. Carnea pe alege și mă-
cuntăiele aveau misterii
lor. PHS, L. I. 71

/a

/a

/a

h u

/M

H 73/13.

do

adj. (s.m. s.f.)

ALÉS, EASĂ adj. (p. curat, curătit; de calitatea întâi.

Cuvintele... ceale ca grâul alese și ca spicul culese. CANTEMIR, IST. 97. Fă-mă mândră și frumoasă, Ca grâul ales pe masă. MARIAN, V. 109. Bu eu nu te-oiu lua... Că vișa mea nu-i e'a ta... Vișa mea-i de grâu ales. A ta, lele, de ovăs. POP. HEM. 842.

Hotărât, evident, vădit precis, limpede, deslusit. (jur.)

Mai vărtos, când va și zăpăniul ales și înțelegând, dzicând fără de multe cuvinte și fără nici o gălceavă... PRAV. MOLD. De creame-ce nu se va arătă un lucru ales pentru această precăcurioie, bărbatul nu va lua nîmica din zeastrele miterii-și. IB. 72/2. (In limbejul obșnuit)

Să se opunem cuvântul. Cu adică, Că, de multe ce sânt și dese, Nu le putem spune alesc. TEODORESCU, P. P. 174. Bade... Nu finca calea la do uă... Mai bine la una des. Să se știe lucru-ales. POP. ap. HEM. 844. Nici acasă Nu-i aleasă, arată o situațiune încurcald. ZANNE, P. III 84.

(Învechit; în opoziție cu nehotărât, nedecis)

Multă vreme trăind războiul neales, de imbe părțile [eruu] osteniți. URECHE, LET. I 131/2.

(Mai ales în expresia lucrul ales)

H 331.

l_i

L ...

l_u

l_u

H ne dăm

N. B. Drepte!

2°. Deosebit, remarcabil, distins, prețios. Era mai ales de altul, și cu statul și cu vârtutea VARLAAM, C. II. 16. An ha nă aleasă, Ha nă de mătasă. MARIAN, I. 170. De seamă, de valoare. [Om.] nu numai slujit la cale politicești, se și alesc bogoslov. BIBLIA (1688), p. 44. La Brustureni... ca găsi o bibliotecă aleasă. C. NEGRUZZI, I 109. Rădăcină pleticină, Ales voinic o desbină. (In Cartea) (Cf. alog II). GOROVEI, C. 44.

(Cu colaborarea de clasă) distins, de elite, nobil, de rangul întâi. Ruda cea aleasă... se dăie boieria. PRAV. MOLD. 158/1

Acestii era boierii lui Mihai-Vodă... iar mai ales și mai de cinste eru Iordachi Rusăt Vornicul. NEOLICE, LET. II 308/25. Alesc de Vistier mare pe Bănuț Grigoria Brâncoveanu, ca pe unul ce pe acea vreme era cel mai numit și mai ales boier al patriei. ZILOT, CRON. 109.

Yaste măiestra crăiasă, În lume cea mai aleasă BARAC,

A. 41/20. Spune tu ce vei voi... despre plăcerile inteligente și alese, ce resimțe omul în unica societate a unui câne dresat. ODOBESCU, III 19. Și ca la mândro nunți de crăiu. leșit-a'n cale-ales alaiu. COȘBUC, B. 19. Lucandra-i doară prețioasă, Ea-și cată norț mai aleasă. idem, B. 124. Nu se înțrodușese moda mîncărilor alese. C. NEGRUZZI, I 151. Unde pui cealaltă lume, care s'a purtat prin satul nostru, și tot lume mai mult bogată și aleasă? CREANGĂ, A. 73.

l_d l_e L ...

l_m

V de neam (mare)

H 158₂

H pr 7/0.

l_i l_i

f ...

l_a

distind, excep-

tional, cum rar se mai află.

H 28/16.

H (Substantivat)

Te-ai arătat la primejdiile vremii ales otocârmitor. BIBLIA (1688), F., pr. 47. A VII... / având cea mai aleasă poamă. DRĂGHICI, R. 284. Intru adf intunecatul ales si-va. CUV. D. BATH, II 227 (c. 1600). Ma facut maica frumoasă. Cu chipul de jupăneasă. Cu ochii de cură aleasă. 822. 1. 278. Tălhar ales a brigand fieră. (Substantivat) Cu alții, bun te vei alege. DOSOFTEIU, V. S. 52.

lu +1 pt. 7/47.

H nu raspunde
le

3°. Separat cu atenție, cu gri-
ja, desprinsă (dintr'un tot) și a
fi reprezentativ.

H pentru

[Invățătură] dein tuspătru evangheliștii aleasă. CORESI, E. II/2. O magistratură, aleasă pe fiecare an. BALCESCU, M. V. 104. Luat în seamă, considerat. Pariseii sunt aleși de alți oameni, mai scinși și mai buni. VARLAAM, C. 1745. Tot unul și unul. Cei mai aleși solutați n'au putut să prinză pe hoși. ISPI-RESCU, I. 81. Leșt-au și Turcii, oaste aleasă... și Petriceico-Vodă cu Moldovenii... asupra polcurilor leșești. NECULCE, LET. II 224/2.

H era [u]

L em
L ... 946

Ce rânduială trebuie aleasă. GENIVE, V. 161.
Republicile capitaliste... [numai] forșual sunt conduse
de un președinte ales. TEOT GEORGHIU-DEJ, R.P. 18. Aceste organe
ale puterii locale vor fi consiliile populare, alese de populație
prin vot universal. id., ib. 22. Naționalitățile conlo-
cuitoare participă în sfaturile Populare Comunale
raionale și regionale prin deputații lor aleși. V. LUCĂ,
Cuv. 14. Drumul păcii, al independenței națio-
nale, al democrației și al refacerii economico-
financiare a țării este drumul ales de clasa
muncitoare. id., ib. 16. Forșual și în trecut
comunele trebuiau să aibă o conducere aleasă.
TEOT GEORGESCU, R. 10 N. 17.

Expr: Ales

pe (sau de pe, după) sprânceană (cf. alege III, 1°).
Puse în locul lor pe alții, aleși de dînsul după sprân-
ceană. FILIMON, ap. HEM. 845. Leonida: "...Să-ți
spun ce fel de oameni" — Efimița: "Cevă tot unul
și unul" — Leonida: "și mai prima, domnule, aleși
pe sprânceană, care mai de care...". CARAGIALE, T.
I. 81.

A

[Spec. (Tes.) Tesături aleasă =
făcută (în opoziție cu tesături saderă,
făcută numai într'o coloană) tesături
cu flori sau cu pușori.

Pe patul de scânduri e
așternută o scoarță, aleasă în fel de fel de migă-
lituri. DELAVRANCEA, s. 8. Ștergare de burangic
alese. CREANGĂ, A. 48. [Ștergarele] le fac de obicei
alese frumos, sau învărgate cu diferite culori. Pă-
hoști Călnău, în Buzău, ap. HEM. 846. Scoarțele se
fac în două fe., cu pușori aleși de deosebite cu-
luri. ib. 24.

II. Subst. 1°. ~~Alteasta~~ (Teol.) ↑
hartii. Doamne multa răbdare
ai dat aleșilor tăi! CREANGĂ, A.22.)
Mire, mireasă. →

Un plăcan frumos răsare, E Teleajănul,
copilă, Simți că este-al tău ales. COȘBUC, D. 181.
Mărită-te sănătoasă! Mi-oai găsi și eu aleasă! Alta'n
lume, mai frumoasă! POP., (Bucov.) ap. HEM. 848.
In acest sens, și alesul (aleasa) inimii.

√ (Invechit)

alesul (sau aleasa) inimii = logodnic,
iubit. | √ Alesii (sătului) = cei patru
fruntași ai sătului, aleși de consăte-
niile lor, cari₂ (având în capul lor
pe logofăt sau pârălab) cărnun-
iau afacerile comune și aveau
putere administrativă și drept de
jurisdicție în pricinile mai mici
fivite între sățeni. HEM. 849-850.

Pe frate-său îl dase aleși la oștire, și, singură,
orfana plângea în zăpăcire. BOLIAC, ap. HEM. 849.
Îl vedea lucrând, ~~atunci~~ la aleși ori la fruntașii
sătului, ~~pe când se totuiau popa~~ ISPIRESCU, L. 206.

1a

Le înămolere săniile & nu
pot să meargă aleși roșii la
Adunare! PAS, L. I '128

Aleși poporului = reprezentanții
poporului nuncitor în Marea Adunare
Națională, în Sfaturile Populare etc.
Aleși poporului sunt cei mai buni
fi ai clasei muncitoare.

√ Aleș = punctatim.
ANON. CAR.

III. √ (cu funcțiune adverbială) 1°.
Hotărât, sigur, precis, cu atențiune,
amănunțit, lămurit, anume. √ De el,
alesu ~~ca~~ (cu adevăru. N. TESTAMENT
1648; pre amănunțulu, BIBLIA 1688)
ce să scriu, n'am. COD. VOR. 72/9.

√ Adv.
mii

(e. 1747)

~~~~~
Va scrie zăpăsul ales.
PRAVDA MOLD. 133. De-mi vei spune ales cine ești,
atunci te vom căuta într'alt chip. ACSINTIE URICA-
RUL, LET. II 162. Înaintea să gândească bine, apoi să
vorbească ales. URICARIUL, XXIV, 445. (Acest sens
abia se mai găsește astăzi) Bădărașul meu al d'astă vară
S'a rugat să-l iubesc iară. Ț-am spus, bădă, rupt ales,
Că nu pot să te iubesc. HODOȘ, P. P. 164. Manea... nici
nu s'o uitat așa de ales la palus. SEZ. IV. 202.

l'u H 331

rar) t a m l e m
t a m

t a m

2°. Deosebit°. Si se înțelegea ales de bine între oltă.
SRIERA, s. 146/10. În deosebi, mai cu seamă.
Un om, de va fi încins cu arme și de va da cuiva o
palmă mână, ucide-l va de tot cela cu palma, și nu
se va certa, ales de-l va fi suduit și-l va fi ocărît
nainte de palmă. PRAVDA MOLD. 160. Nu era cum
să-i mai poată răbda... ales că Traian, la anul ce
vine, era să margă asupra Armenilor. CANTEMIR,
HR. 190. Au lovit Moldovenii ales pre Craiul. URE-
CHE, LET. I, 139. Mare putere are acest copș...
ales când întinde arcu. PANN, E. I 140. Din ballag
să-mi fac eu plug, Pistoalele să le'njug, Ca să bră-
duesc, ales Unde-l fi crângul mai des. ALECSANDRI,
P. P. 285.

H P. 146.

H 602.

l'i H 10/20.

l'a

(da comparativ) Mai
cu seamă, în special.

l'u H...

H 99/9.

Cum
auzim mai ales din ~~evanghelic~~ evanghelic. VARLAAM,
C. 333. [Mavrocordat] era grăbnic la mână și mai
ales asupra celor ce-l cunoșteu că mânca banii vis-
tieri. N. COSTIN, LET. II 108.

Faci mult uși mo.

~~Și ai mai ales decât au prios afe obștinii~~
~~la pierdere respect. POPOVEANU, N.F. 7.~~
mai ales prefă-te de rotivă cu aceste m-
fletă lăde. BENIUC, l. 98. mai ales nășeri-
le și babele se răpșeră pe drumuri. DUMITRIU,
B.F. 10. Alti il luaseră pe învățător de
piept, Rizea, mai ales, il scutără: A ce
are un zărel? id., 16. 32. Asta-l ener-
ra, il turbura, mai ales răzându-l pe
cilibra linistit, id., 16. 128.

l'u

Damenii ce priveau,
și mai ales băiofii, leșinau de răs. CREANGA, s. 306.
Cine focu[?] mi-l păra? Mamă-sa cu soru-sa. Mai
ales ibomnica. HODOȘ, P. P. 77.

l'p.

Mai rătos.
Cu mânăștirile nu se răscumpără
sângele, ci mai ales ispităși și
înfrunți pre bucurăben. C. NEGRUZZI,

ap. TDRG. Mamă-sa îi șterse vreo câteva
peste mână...; băiatul mai ales începă să plângă.
POPOVICI-BĂNĂȚEANU, ap. TDRG. 479.

l'i

[Pl. (ad. II) - eși - leșe.]

- Participiul lui alige cu va-
loare de adjectiv.

No. 8

ALBEALA - ALES.

Redactor: TOHĂNEANU

Para la prensa: Tohăneanu
Dat. 11. XI. 51
Rest. 6. XII. 51

hefiat part. si inf.

Revizia I: M. TURDEANU

Dat: 5. I. 51

Rest: 30. I. 51

Modificări:

Dat:

Rest:

Revizia II: O. CAZACU

Dat: 24. I. 51.

Rest: 14. II. 51.

Etimologii BURACHELE

Dat: 28. III. 51.

Rest: 9. VII. 51

Tr. IORDAN

Dat:

Rest:

Modificări

Dat:

Rest:

Tr. GRAUR

Dat:

Rest:

Modificări

Dat:

Rest:

Verificări a late: Orghidan

Dat: 16. VII.

Rest: 21. VII.

Adresa de fine: TOMESCU

Dat: 24. VII.

Rest: